

Νοτσελιν
Μαργαρίτ
ντεν Λιττελτα

Τὸ φιλότητι μοι α. Π. Δεργιάνη

Σ. Α. Σιδερίδου

17 Μαρτίου 1908

Handwritten signature/initials

ΔΑΝΤΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΠΕΡΙ ΤΙΝΟΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥ ΤΟΥ ΝΟΜΟΚΑΝΟΝΟΣ ΤΟΥ ΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΛΛΑΞΟΥ

ὑπὸ

Ξ. Α. ΣΙΔΕΡΙΔΟΥ

(Ἀνεκοινώθη ἐν συνεδρίᾳ τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐπιτροπῆς τῇ 17ῃ Μαρτίου 1907).

1. Ὁ σεβασμιώτατος μητροπολίτης Μηθύμνης κύριος Στέφανος ἐδωρήσατο εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου χαρτῶν χειρόγραφον τεῦχος, ὀγδόου σχήματος· ἐφθαρμένης οὔσης τῆς δέσεως αὐτοῦ, πρὸς πρόληψιν περαιτέρω φθορᾶς, ἐπεσκευάσαμεν αὐτήν, συμπληρώσαντες δι' ἀγράφων φύλλων, ὅσα ἡ ἐπιμελῶς γενομένη ἀπαρίθμησης αὐτῶν κατέδειξεν ἀπολεσθέντα. Τὸ τεῦχος ἀριθμεῖ νῦν φύλλα 172, ἥτοι 344 σελίδας, ἐκάστη τῶν ὁποίων περιλαμβάνει εἴκοσι καὶ μίαν σειρὰς τῶν σελίδων τρεῖς μὲν (26, 132, 146) ἐντελῶς, τέσσαρες δὲ (108, 131, 245, 336) ἐν μέρει· ἀγ्राφοὶ ἀφῆθησαν ἐξ ἀρχῆς· τριάκοντα δὲ (75/6, 235/6, 247/8, 281/2, 295/314, 331/2) ἀφῆθησαν εἴτε, φθαρείσης τῆς κατὰ τὴν ράχιν δέσεως τοῦ τεύχους, ἐξερρύθησαν καὶ τέσσαρες (77/8, 283/4) ἠκρωτηριάσθησαν σχισθεῖσαι. Εἰς τὰς σελίδας 1—3 περιλαμβάνεται τὸ προοίμιον τοῦ συλλογέως καὶ χρονολογικὸν σημεῖωμα· εἰς τὰς 3—25 πίναξ τῶν τίτλων τοῦ κεφαλαίου, καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τὸ κείμενον, ἀριθμοῦν τῆς κεφάλαια, ἐνδεκά δηλαδὴ πλέον τῶν ἐν τῷ πίνακι. Ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀνωτέρω ὑποδειχθεισῶν σελίδων δέκα μὲν κεφάλαια (οζ', π', πβ', πγ', πδ', σπζ', ση', τκζ', τμε', καὶ τηγ') μένουσιν ἠκρωτηριασμένα, εἴκοσι δὲ καὶ ἓν (οη', οθ', σπη', σπθ', τλ'—τμδ', τπδ', τπε') ἐξ ὁλοκλήρου ἔλειψαν· τούτων τοὺς τίτλους εὐρίσκομεν ἐν τῷ πίνακι. Ὁ ἀντιγραφεὺς πρὸς τὸ τέλος τοῦ τε καταλόγου καὶ τοῦ κειμένου ἐν σελ. 243—245 μετέβαλε τὸν γραφικὸν αὐτοῦ χαρακτήρα, ἐν γένει εὐανάγνωστον ὄντα καὶ ὁμαλόν· ἐκόσμησε δὲ διὰ πολυχρῶμων μὲν χρυσοποικίλων ἐπικεφαλίδων τὰς σελίδας 27, 109, 194 καὶ 195, δι' ἀπλῶν δὲ συμπεπλεγμένων γραμμῶν ταινιωδῶν τὰς σελίδας 291 καὶ 332, καὶ διὰ ποικίλων κεφαλαίων

γραμμάτων, βυζαντινῆς καλλιτεχνίας, τὸ ἀρχικὸν στοιχεῖον διαφόρων κεφαλαίων, οἷον· τὸ Ε (ἐν σ. 190, 223), τὸ Η (ἐν σ. 27, 32, 114, 177, 192, 228), τὸ Ι (ἐν σ. 148, 212), τὸ Κ (ἐν σ. 195), τὸ Λ (ἐν σ. 234), τὸ Ο (ἐν σ. 195, 197, 210, 219, 268, 278), τὸ Π (ἐν σ. 260, 341) καὶ τὸ Τ (ἐν σ. 193, 209, 214, 218). Τῶν τίτλων τὸ μὲν πρῶτον γράμμα διὰ μαύρης μελάνης, τὰ δὲ λοιπὰ διὰ κοκκίνου χρώματος· τοῦ δὲ κειμένου τὰ πάντα πάλιν, τὸ πρῶτον κόκκινον, τὰ λοιπὰ μαύρα· πολλῶν δὲ λέξεων λείπει τὸ πρῶτον γράμμα, ἀφῆθεν προφανῶς ὑπὸ τοῦ γράφοντος, διὰ τὴν εἰς χεῖρας αὐτοῦ κρατουμένην ἄλλου χρώματος γραφίδα, καὶ λησμονηθὲν ἔπειτα. Εἰς τὴν ὣαν σημειοῦνται· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐρυθρὰ μελάνη συντετμημέναι αἱ πηγαί, ἥτοι οἱ κανόνες τῶν ἀγίων ἀποστόλων, τῶν συνόδων, τῶν πατέρων τῆς ἐκκλησίας, τῶν αὐτοκρατόρων, πατριαρχῶν καὶ λοιπῶν καὶ διὰ στοιχείων ὁ αὐξὼν τῶν κεφαλαίων ἀριθμὸς. Ὅσα κεφάλαια προσοχῆς ἄξια ἐθεώρησεν ὁ ἀντιγραφεὺς ὑπέδειξε σημειώσας ἐν τῇ ὡα διὰ ποικίλων καλλιτεχνικῶν μονογράμμάτων τὴν λέξιν «ὄρα» (σ. 28, 56, 73, 156), «ὄρα καλῶς» (σ. 53), «ὄρα ὅλον καλῶς» (σ. 99, 120), «ὄρα ὡραῖον καλῶς» (σ. 218), «ὄρα θαυμαστόν», «ὄρα τὴν ἐξήγησιν» (σ. 114), «ὄρα ὅλον» (σ. 129) Διὰ μονογράμματος ἐπίσης ἐσημείωσεν εἰς τὴν ὡαν τὸ ὄνομα τοῦ Χρυσοστόμου (σ. 48, 49, 55), ὡς καὶ τὴν λέξιν «κεφάλαιον». Τῶν ἐν τῷ κειμένῳ συντετμημένων λέξεων αἱ κυριώτεραι εἶναι αἱ ἐξῆς· ἄνθρωπος. — Ιϋ Χϋ = Ἰησοῦ Χριστοῦ. — Κϋ Θϋ = Κυρίου Θεοῦ. — Σ = καί. — Μητροπολίτης = μητροπολίτης. — πριάρχης = πατριάρχης. — πνικός = πνευματικός. — πνα = πνεῦμα. — πῆρ = πατήρ καὶ ἄλλαι τινὲς εὐνόητοι. Συμπεπλεγμένα γράμματα ἔχει τὸ

ου, ευ, τρ, το, τα, ει, και την κατάληξιν ας της ένικης γενικης των θηλυκων ή της πληθυντικης αίτιατικης, ως και την της πληθυντικης γενικης ων και άλλα τινά.

Διαφόρων γραφών και έποχων σημειώματα υπάρχουν εις άμφοτέρας τας έσωτερικας έπιφανείας των εκ ξύλου πινακίδων (των έξωτερικων δέρματι κεκαλυμμένων), εις την ψαν σελίδων τινών, εις κενά μέρη άλλων και εις τὸ άνευ κειμένου τελευταίον φύλλον, τὸ αποτελοῦν τας σελίδας 343—344. Έξ αὐτῶν γίνονται γνωστοί ὁ γράψας καί τινες τῶν κατόχων· ἐν σελ. 343 εὔρηται: «*χεῖρ ταπεινοῦ δημητρίου τάχατες καὶ παιδαγογοῦ, καὶ σαθρομένα βιβλία ἐξατακενουργότο ἐκώμης σακαρέτζη: ἐρέτει σ[ωτη]ρίῳ, ἀγοβ'»*. ἐν τῇ έσωτερικῇ έπιφανείᾳ τῆς ἐν ἀρχῇ πινακίδος: «*† ετουτο το χαρτι ηνε τις σουσανας καὶ ωπηος το παρη και το αποξεροση να εχη τας αρας τον αγη θεοφορον πα»*, καὶ ἐν σελ. 344: «*† αυτο το χαρτι ηνε τις σαναs και ὁ πλος το παρι να ηνε αφορισμενος και κατιραμενος και αναθεματισμενος»*. Δις ὑπάρχει σύμπλεγμά τι ὀνόματος κυρίου, ἴσως «*Κοσταριῆς Μουμουτζιολους»*, ἐν τῇ έσωτερικῇ ὡς αὐτως έπιφανείᾳ τῆς ἐν ἀρχῇ πινακίδος. Έν τῇ ψα τῆς 25 σελίδος: «*του κυριακου ηνε ετου: ετουτος ο νομος ινε του...*», ἐν δὲ σελ. 344: « *$\frac{15}{11} \frac{1}{11} \frac{1}{11}$ κυριακος τουρα μάτης κοστα»*. Έπαναλαμβάνεται πλειστάκις τὸ ἐπώνυμον αὐτόθι καὶ ἐν τῇ έσωτερικῇ έπιφανείᾳ τῆς ἐν ἀρχῇ πινακίδος: «*ραματιης, ραμουτης, ραμ...*» ἐν σελ. 344: «*αδουλος των τεκνων του Θ[εο]ῦ ὁ ταπεινος κλήμης»*, διὰ κοκκίνου χρώματος. Έν σελίδι 343 καὶ ἐν τῇ έσωτερικῇ έπιφανείᾳ τῆς ἐν τέλει πινακίδος «*βιβλίον ἐμοῦ σήμερον, καὶ αὔριον ἐταίρου καὶ οὐδέποτε τινός»*. Εἰς τὸν κενὸν χῶρον τῆς μόνον δύο σειρᾶς κειμένου έχούσης 336 σελίδος ὑπάρχει σημείωσις ξυλείας καὶ οἰκοδομητικῆς ὕλης, ὧν τὰ ποσὰ διὰ στοιχείων ἀντὶ ἀραβικῶν ἀριθμῶν έσημειώθησαν. Έν σελ. 342 καταγράφονται τὰ ἐπόμενα ὀνόματα: «*σταμάτι. Τράντάφη. λήα. ποληχρόνη. ρά. λη. οταματι. αθανασίου. διμητράκοι. βεργού. λα. δεσπηνοῦ. Θεοφανη. κοστατη. Κάσαντρα. φουμήα. κρηκο. ἀργίρης. ρα. λης»*. Πλὴν τούτων ὑπάρχουσι καὶ ἀλλαχοῦ σημειώσεις ὀνομάτων, χάριν μνημοσύνου ἀναμφιβόλως καὶ μέρη ἐκκλησιαστικῶν τινῶν τροπαρίων.

2. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εἶναι ἐν ἐκ τῶν ἰς ἑκατοντάδας ἀριθμουμένων καὶ ἐν βιβλιο-

θήκαις Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως σφζομένων ἀντιγράφων *Συλλογῆς ἐκκλησιαστικῶν κανόνων*, νεαρῶν, καταλόγων πατριαρχικῶν, ἐπισκοπῶν κτλ., συμπηχθείσης ὑπὸ τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ,¹ καὶ γνωστῆς ὑπὸ τίτλους: βιβλίον νόμιμον, νομικόν [γνωμικόν Φαβρικήῳ], τὸ Νομοκάνονον, ὁ Νομοκάνων-άνονος, ὁ Νομοκανῶν-κανόνος, ὁ Νομοκρίτης (ὡς τὸν τοῦ παρόντος, κατὰ τὸ δικαιοκρίτης, ὄνειροκρίτης). Προτάσσεται σύντομον προοίμιον καὶ ἔπεται αὐτῷ σημείωμα, ἀμφοτέρα ἐν ἀρχαῖζούσῃ γλώσσῃ συντεταγμένα· ἐξ αὐτῶν δηλοῦται τίς ὁ σκοπὸς τῆς συλλογῆς, ὁ συλλογεύς, ἡ πατρίς, ἡ κατὰστασις αὐτοῦ καὶ ὁ χρόνος τῆς συμπήξεως τῆς συλλογῆς, ὁ ὁποῖος ὀρίζεται εἰς ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἰνδικτιῶνος καὶ ἀπὸ Χριστοῦ· εἰς τινὰ ἀντίγραφα φέρεται καὶ μηνολογία· σημειωτέον ὅτι αἱ διάφοροι αὗται χρονολογίαι δὲν ἀντιστοιχοῦσιν ἀκριβῶς· αἱ μόνον ὀρθαὶ χρονολογίαι εὐρίσκονται εἰς δύο μόνον χειρόγραφα 1) εἰς τὸ χειρόγραφον, ἀφ' οὗ ἐδημοσίευσεν τὸ προοίμιον καὶ τὸ σημείωμα ὁ *Z. von Lingenthal*, ἔχον: «*ἐν ἔτει ζο', ἰνδ. ε', ἀπὸ κτίσεως κόσμου· ἀπὸ δὲ... Χριστοῦ ἀφξβ'»*· 2) εἰς τὸ ἐν Ὁξφόρδῃ χειρόγραφον, ἔχον: «*ἐν ἔτει ζοα', ἰνδ. ε', ἀπὸ κτίσεως κόσμου, ἀπὸ δὲ... Χριστοῦ ἀφξγ', Μαρτίῳ ε'*». Ὁ Μάρτιος τοῦ 7070, ἰνδικτιῶνος ε' ἀνήκει εἰς τὸ σωτήριον 1562 ἔτος, ὁ δὲ τοῦ 7071, ἰνδικτ. ε' εἰς τὸ 1563. Ἐπομένως ἀνακριβῶς λέγεται ὅτι τὸ ἔργον συνετάχθη τῷ 1561.² τυπογραφικὸν δὲ λάθος ἐγένετο εἰς τὸν ὀριζόμενον XIV αἰῶνα, ἀντὶ XVI, διὰ τὸ ὑπ' ἀριθ. 6 χειρόγραφον τοῦ Νομοκάνονος τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλληνικῆς Βουλῆς [*Σ. Λάμπρος*, ἐν σ. 96 τοῦ Α' τ. τοῦ Νέου Ἑλληνομνήμονος, Ἀθ. 1904]. Ἀντιγράφων τινῶν τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου

1. Πληρέστεραι εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ εὐρίσκονται παρὰ *Γ. Ζαβίρα* [Ἑλλ. Σάβιτρον, Ἀθ. 1871, σ. 118/121]· — *Κ. Σάθα* [Νεοελλ. Φιλ., Ἀθ. 1868, σ. 185/6]. — *Zach. von Lingenthal* [die Handbücher des Geistlichen Rechts aus den Zeiten des untergehenden Byzantinischen Reichs und der Turkischen Herrschaft, ἐν τοῖς *Memoires de l'Academie Impériale des Sciences St. Petersbourg*, VIIe Serie, t. XXVIII, N° 7, St. P. 1881, s. 1—45].

2. *Α. Σγούτας*, ἐν ὑποσημ. εἰς σ. 165 τοῦ Παραρτ. τοῦ Ζ' τόμ. τοῦ περιοδικοῦ «Θέμις», Ἀθ. 1856. Ἀντ. Μομφερᾶτος, ἐν σ. 309/310 τοῦ Δ' τ. τοῦ Δελτίου τῆς ἱστ. καὶ ἐθν. ἐταιρ. τῆς Ἑλλάδος. Ἀθ. 1895.

ἔτη δὲν ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὰ τῶν ἰνδικτιῶ-
νων· ἄλλων δὲ εἰς τὰ ἀπὸ Χριστοῦ· τὸ ὑπὸ
'Αλλατίου μνημονευόμενον ἔχει οὕτως: «ἐν ἔτει
ἐπτάκις χιλιοστῷ ἐξδομηκοστῷ πρώτῳ ἀπὸ
κτίσεως κόσμου· ἀπὸ δὲ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ
καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς κατὰ
σάρκα γεννήσεως αὐτοῦ ἀφ' ἑβ', μαρτίῳ πέμ-
πτῃ»¹ ὁ Νανιανὸς κωδὶξ 232, ἐν τῇ Βιβλιο-
θήκῃ τοῦ Ἀγίου Μάρκου, φέρει: «ἐν ἔτει
,ζοα', ἰνδ. 5', ἀπὸ κτίσεως κόσμου· ἀπὸ δὲ
...Χριστοῦ ἀφ' ἑβ', μαρτίῳ ε'»² οὕτω καὶ ὁ
Κωδὶξ 195 (3268) τῆς ἐν Ἀθῶν μονῆς τοῦ
Κουτλουμισίου,³ καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ Βελεγράδων
μητροπολίτου Ἀνθίμου μνημονευόμενος⁴ ἄλλο
χειρόγραφον διαφέρει καὶ εἰς τὴν μηνολογίαν:
ἐν ἔτει ,ζοα', ἰνδ. ε', ἀπὸ κτίσεως κόσμου·
ἀπὸ δὲ...Χριστοῦ ἀφ' ἑβ' Ἀπριλίου ιβ'»⁵ ἕτε-
ρον: «ἐν ἔτει ,ζοα', ἰνδ. ε', ἀπὸ κτ. κ. ἀπὸ
δὲ...Χριστοῦ ἀφ' ἑβ', Μαρτίῳ ε'»,⁶ καὶ οὕτω
καθεξῆς. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἀντιγραφεῖς
μετὰ τῆς ἀρχικῆς ταύτης χρονολογίας, ἥ καὶ
ἄνευ αὐτῆς, προσέθετον τὴν ἑαυτῶν, πολλὰ
κις ὑποκαθίστων καὶ τὰ ἴδια αὐτῶν ὀνόματα,
ἐπώνυμα, πατρίδα καὶ νχὸν ἢ μονήν, ἐνθα
διῆγον, παραλείποντες τὰ ἀρχικά, ὡς εἰ ἴδιον
ἔργον ἦτο· διεσκέυαζον πρὸς τοῦτοις οὐ μόνον
τὸ λεκτικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑλικόν κατὰ λόγον
τῶν γνώσεων αὐτῶν καὶ τῶν ἐθίμων τοῦ τό-
που· διὰ τοῦτο ὁ ἀριθμὸς τῶν κεφαλαίων δὲν
εἶναι ὁ αὐτὸς εἰς τὰ διάφορα ἀντίγραφα· ἐκ-
τενέστερα δὲ πάντων ἐγνωρίσαμεν τὸ τοῦ
Zach. von Lingenthal, τὸ ὑπ' ἀριθ. 31
τῆς τῆς βιβλιοθήκης Μηλεῶν (τοῦ ΙΖ' αἰῶ-
νος) καὶ τὸ ἐκ τῶν χειρογράφων τοῦ Πα-
τριαρχείου Ἱεροσολύμων ἕκαστον τῶν ὁποίων
ἀριθμεῖ 694 κεφάλαια.⁷ Ὁ Λ. Σγούτας

λέγει ὅτι ὑπῆρχεν ἀντίγραφον «εἰς τὸ μο-
ναστήριον τῶν Ἰβήρων εἰς τὸ τοῦ Ἀθωνος
ὄρος τοῦ ἔτους 1608 ἐκ κεφαλαίων 580 ἐν
τῇ ἀρχαίᾳ ἐλληνικῇ γλώσσῃ γεγραμμένον,
ἧς (;) προηγείται πρόλογος ἐπειδὴ ἐν τοῖς
ἱεροῖς καὶ εἰς τὸ ὅποιον λέγει (τίς;) ὅτι ὁ
Μαλαξὸς συνέταξε τὴν βίβλον ταύτην εἰς τὰ
1561».¹ Ἡ περὶ τοῦ χειρογράφου τούτου
σιγὴ τοῦ Λάμπρου (τοῦ δημοσιεύσαντος τὸν
Κατάλογον τῶν χειρογράφων τῶν βιβλιοθηκῶν
τοῦ ἁγίου ὄρους ἐν Ὁξωνίᾳ 1895—1900),
ἡ διάφορος ἀρχὴ τοῦ προλόγου καὶ τοῦ ἐν
ἅπασιν τοῖς ἀντιγράφοις ὁμοιομόρφου προοι-
μίου, ἡ ρητὴ καὶ κατ' ἐπανάληψιν δῆλω-
σις τοῦ συλλογέως ἐν τῷ προοιμίῳ περὶ
τῆς συμπήξεως τοῦ ἔργου αὐοῦ κατὰ γλῶτταν
Ἑλλάδα, ἀλλ' εἰς ἀπλὴν φράσιν, πείθουσιν
ἡμᾶς ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ Σγούτα ἀναφερόμενον
χειρόγραφον ἀποδοτέον εἰς νεώτερον συλλογέα,
μνημονεύσαντα ἀνακριβῶς ὡς ἐν ἔτει 1561
συμπληθείσης τῆς συλλογῆς τοῦ Μαλαξοῦ·
αὕτη ὡς εἶδομεν, συνεπλήχθη τῇ ε' Μαρτίου
1562, καίπερ τοῦ Ἀντ. Μομφεράτου ὀρίζον-
τος καὶ αὐτοῦ τὸ 1561 ἔτος καὶ διατεινομέ-
νου ὅτι κέκτηται τοῦ ἔτους τούτου χειρόγρα-
φον [ἐνθ' ἀν.]. Τὸ ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ
Ἀθηνῶν ὑπ' ἀριθ. 1399 χειρόγραφον ὁ μὲν
Σακελλίων λέγει ἐν τῷ καταλόγῳ ὅτι εἶναι
ιδιόγραφον τοῦ Μαλαξοῦ, ἀλλ' ὁ περὶ ταῦτα
πεπειραμένος φίλος κ. Περ. Γ. Ζερλέντης ἔγρα-
ψεν ἡμῖν ὅτι οὐ μόνον τοῦ Μαλαξοῦ δὲν εἶναι
ιδιόγραφον, ἀλλὰ καὶ πολὺ νεώτερον, τελευ-
τῶντος τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ἔχον φγκ' κεφάλαια.
Τὸ ἐξεταζόμενον χειρόγραφον φέρει ἐν τέλει
τοῦ ἀρχικοῦ σημειώματος χρονολογίαν «ἐν
ἔτει ,ζροθ', ἀπὸ Χριστοῦ 1671»· ἐπομένως ἡ
ἀντιγραφὴ ἤρχισε μὲν μετὰ τῶν μηνῶν Ἰα-
νουαρίου καὶ Αὐγούστου τούτου τοῦ ἔτους,
ἀνηκόντων εἰς τὸ 7179 τῆς κοσμογονίας, ἐτε-
λείωσε δὲ κατὰ τὸ 1672, ὡς ἐξάγομεν ἐκ τοῦ
ἐν σ. 343 τοῦ σημειώματος τοῦ παιδαγωγοῦ
καὶ βιβλιοδέτου Δημητρίου, οὗ ἐμνήσθημεν
ἄνωτέρω

3. Κατὰ τὸν ΙΣ' αἰῶνα μνημονεύονται οἱ
ἐπόμενοι, Ναυπλιεῖς τὴν πατρίδα, Μαλαξοί:
α') Σταυράκης Μαλαξὸς, ἱερεὺς, υἱὸς Ἀν-
δρονίκου καὶ Ἀννης· ἦτο ἐν ἔτει 1522 σκευο-
φύλαξ Ναυπλίου.² β') Νικόλαος Μαλαξὸς,

1. L. Allatius, ἐν σ. 1307 de eccl. occid. et O-
rrient. perpetua consens Coloniae 1648.

2. Mingarelli, Gr. cod. apud. Nanios Bono-
niae 1784, ἐν ccxxxiv.

3. Σ. Λάμπρος, Κατάλογος τῶν χειρογρ... τοῦ Ἀγίου
Ὁρους, Oxoniae 1895, 1900.

4. Ἑκκλ. Ἀλήθεια, Κ/πολις 1884, τ. Δ' σ. 527-528.

5. Ν. Κατράμης, Ἀνάλεκτα Ζακύνθου, ἐν Ζακύνθῳ
1880, σελ. 253—4.

6. Π. Παπαγεωργίου, ἐν σελ. 68 τοῦ VII τόμου τοῦ
Byzantinische Zeitschrift, Leipzig, 1897. Ἐν ἄλλῳ
δὲ χειρογράφῳ, κατὰ τὸν αὐτὸν ἐν σελ. 286 τοῦ III τό-
μου (1894) ὡς ἐξῆς: «ἐν ἔτει ,ζοα', ἰνδ. ε' ἀπὸ κτ. κ.
ἀπὸ δὲ...Χριστοῦ ἀφ' ἑβ', Μαρτίῳ ε'».

7. Α. Π. Κεραμεύς, Κατάλογος τῆς ἐν Μηλεαῖς βιβλ.
ἐν Ἐπετηρίδι Πατριάρχου 1901. Ἱερ. βιβλ. τ. Γ', σ. 130.

1. Λ. Σγούτας, ἐνθ' ἀν.

2. Κατράμης, Ἀνάλ. Ζακύνθου, ἐν Ζακύνθῳ, 1880, σ.
119, 154. Ζ. von Lingenthal, die Handbücher κτλ.

ιερεύς, υἱὸς τοῦ προηγουμένου, ἔχων καὶ νεώτερον ἀδελφὸν Ἀνδρόνικον, ὁμώνυμον τῷ πάππῳ· διετέλει τῷ 1546 πρωτόπαππας Ναυπλίου, εἴτα, μέχρι τοῦ 1554, ἐφημέριος τῆς ἐν Βενετίᾳ ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου· ἀπέθανε τῷ 1594 ἐν Ζακύνθῳ, καταλιπὼν υἱὸν Σταυράκην, ὁμώνυμον τῷ πάππῳ· ἐπιμελεῖα αὐτοῦ ἐξεδόθησαν ἐν Βενετίᾳ διάφορα ἐκκλησιαστικὰ βιβλία.¹ γ') Γρηγόριος Μαλαξὸς, ἴσως ἱερεύς· ἐ χρημάτισεν ἐπιμελητὴς καὶ διορθωτὴς διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων ἐκδοθέντων ἐν Βενετίᾳ ἀπὸ τοῦ 1558 μέχρι τοῦ 1586.² δ) Ἰωάννης Μαλαξὸς, γραμματεὺς, ἀναγνώστης· ἀντέγραψε συλλογὴν Κανόνων τῷ 1565 ἐν Γαλατᾷ καὶ τὸ χρονικὸν τοῦ Μανασσῆ, ἀγορασθὲν τῷ 1578 ὑπὸ τοῦ Γέρλαχ.³ ε') Δημήτριος Μαλαξὸς, ἱερεύς· ἦτο οἰκονόμος τῆς Μητροπόλεως Ναυπλίου καὶ Ἄργους πρὸ τοῦ 1560, ὅτε ἦτο ἐν τοῖς μακαρίταις. ς') Μανουὴλ Μαλαξὸς, ὁ συντάκτης τοῦ μετὰ χειρὸς Νομοκάνονος· ἐκ τοῦ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο προτασσομένου σημειώματος γνωρίζομεν ὅτι ἦτο υἱὸς τοῦ προηγουμένου καὶ ὅτι περὶ τὸ 1560-1563 ἔτος εἶχε τὸ ὀφρῖκιον νοταρίου τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως τῶν ἐν Βυζαντίᾳ Θηβῶν, ἀρχιερατεύοντος Ἰωάννου, οὗ τὸ ἐπώνυμον Μακρῆς.⁴ Φθίνοντος τοῦ ἔτους 1577 εὐρίσκειν αὐτὸν πολὺ γέροντα, παχύσαρκον, ἐν Κωνσταντινουπόλει βιοῦντα καὶ ἔργον ἔχοντα τὴν ἐπὶ πληρωμῇ ἀντιγραφὴν κωδίκων ἀξίας καὶ τὴν ἐν μικρῷ καὶ ἀθλίῳ οἰκήματι, ὑπὸ τὸ πατριαρχεῖον, διδασκαλίαν μαθημάτων εἰς

μειράκια καὶ παῖδας Ἑλλήνων· ὁ ταῦτα μαρτυρῶν Στέφανος Γέρλαχ, αὐτόπτης, προστίθῃσιν ὅτι εἰς τὸ οἶκημα αὐτοῦ εἶχεν ἀνηρτημένους ἰσίδρους (piscis siccatus), οὓς, ὁ ἴδιος μαγειρεύων, ἔτρωγεν· ὁ τι δ' ἐκέρδαιεν ἐδαπάνᾳ εἰς οἶνον· κατὰ Μάρτιον τοῦ 1581 ἀπεβίωσεν.¹ Ἄγνωστον ποῦ ἐπαιδεύθη·² ἦτο ἐν τούτοις ἐγκρατὴς τῆς ἀρχαίας γλώσσης, ἀφ' οὗ ἔκαμε παραφράσεις καὶ μετχλωττίσεις ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν ἀπλὴν. Οἱ νεώτεροι λέγουσιν αὐτὸν διδάσκαλον χρηματίσαντα τῆς πατριαρχικῆς σχολῆς, ἀλλ' οἱ σύγχρονοι ἐκείνου οὐδὲν ἀναφέρουσιν· εὐλόγως δ' ἐγείρονται ἀμφίβολοί τινες σκέψεις ἐπὶ τούτῳ, ὅταν ληφθῶσιν ὑπ' ὄψιν τὰ τοῦ Γέρλαχ, ὡς ἄνω, λεγόμενα καὶ συνδυασθῶσι καὶ τὰ ἐξῆς ὑπὸ τοῦ διαδεξαμένου τοῦτον εἰς τὸ τῆς ἐφημερίας ὑπουργήμα Σολομῶν Σχβάγγερ (Σιωπηκοῦ) ἀναφερόμενα: α' Ἐπιτρέπεται ἡ ἀνιδρυσις δημοτικῶν σχολῶν, ἀλλὰ κακῶς αὐταὶ διευθύνονται, αἴτιος δὲ ὁ πατριάρχης μὴ δρῶν κατὰ τὸ καθήκον αὐτοῦ· β' διότι ὑπάρχουσι λίαν μικρὰ σχολεῖα, εἰς τὰ ὅποια εἰς καλόγηρος διδάσκει ἀνάγκωσιν καὶ γ' γραφὴν εἰς ὀλίγιστα παιδιά. Ἐάν τις μαθητὴς ὀρέγηται ἀνωτέρας παιδείσεως, ὀφείλει ν' ἀπολαύσῃ τούτου δι' ἰδίας αὐτοῦ ἐνεργείας καὶ μεγάλων θυσιῶν· λαμβανομένων δ' ὑπ' ὄψιν τῶν καλῶν τοῦ λαοῦ διαθέσεων, οὐδεμία χωρεῖ ἀμφιβολία ὅτι θαυμασιῶς θὰ ἐπετύγγανον ἐὰν ὑπῆρχον καλὰ σχολαί, εἰς τὰς ὁποίας νὰ ἐδιδάσκοντο αἱ τέχναι καὶ αἱ ἐπιστῆμαι, ἡ ἀγ. Γραφὴ κτλ.³ Εἰς τὸν Μαλαξὸν τοῦτον ἀποδίδονται τὰ ἐπόμενα ἔργα:

α') «ὑπομνήματα περὶ Πελοποννήσου (Memoria rerum Peloponnesiarum)». Τὸ ἔργον ἀναφέρεται ὑπὸ Ν. Κομνηνοῦ Παπαδοπούλου ἐν Praenot. mystagog. σ. 387.

β') «Βιβλίον χρονολογικόν, περιέχον ὡς ἐν συντόμῳ τὰ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἕως καὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτάν Μουράτου, συλλεχθὲν καὶ διορθωθὲν παρὰ τοῦ λογιστάτου κυροῦ Μανουὴλ τοῦ Μαλαξοῦ». Ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Δουκαγκίου ὡς σφζόμενον ἐν τῇ Κολοβερτεῖ βιβλιοθήκῃ ὑπ' ἀριθμὸν 4787

St Petersburg, 1881, σ. 2. Βλὸς αὐτοῦ ὑπὸ Ἰω. Ζυγομαλά ἐδημοσιεύθη ὑπὸ E. Legrand, vie de Jean et Theod. Zygomalas ἐν Recueil, publié par les professeurs de l'école des lang. orient. vivantes, Paris, 1889, τ. II, σ. 159-175, Νο 5.

1. Κατσαμῆς, αὐτ., σ. 116-119. Legrand, B. H. s. xv-xvi, τ. I, σελ. 304/7. Crusius, Turcogr. σελ. 250/2. Ἐκ παραδρομῆς ὁ Ἀ. Π. Βρετιός, Ν. Φ. Α' σ. 291, λέγει ἀκμάσαντα ἀρχομένου τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, ὃ ἔπεται καὶ ὁ Lingenthal.

2. E. Legrand, αὐτ., τ. II. Σάθας, Ν. Φ. σ. 186. Codd. Monac. Grec. Νο 254.

3. Z. von Lingenthal, ἐνθ' ἀν. Legrand, vie de J. et Th. Zygomalas, σημ. 6 εἰς σελ. 230 τοῦ Recueil κτλ.

4. Περὶ διαφορῶν, τὸ ἐπώνυμον τοῦτο φερόντων, βλέπε ν' ἄλλοις Ἀ. Π. Βρετιοῦ, Ν. Φ. τ. Α' σ. 119, 123. Σάθα, Ν. Φ. σ. 385. Κατσαμῆ, Ἀνάλ. Ζακύνθου, ἐν Ζακ. 1880, σ. 253/4.

1 Crusius, Turcogr. σ. 185. Gerlach, Tagebuch, σ. 448.

2. Ἐν Κων/πόλει ἴσως, παρὰ τῷ Ἰωάννῃ Μαλαξῷ, λέγει ὁ Zach. von Lingenthal, ἐνθ' ἀν.

3 Sol. Schweigger, Beschreibung κτλ. σ. 221/2.

(Index auctorum ἐν Gloss. Graecitatis)· ὁ *Omont* (catal. Invent. Sommaire) ἀναφέρει αὐτὸ ὑπὸ τίτλον «Μανουὴλ Μαλαξοῦ Χρονικὸν ἀπὸ κτίσεως κόσμου μέχρι τοῦ 1573 ἔτους, ἐν κοινῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ». Ἐκ παρχδρομῆς ὁ *Κρουμπάχερ* (ἱστορία Βυζαντ. λογοτεχνίας § 130) ἀποδίδωσιν αὐτὸ εἰς τὸν Νικόλαον Μαλαξὸν (τ. Α', σ. 653). ἐν ᾧ ὀρθῶς γράφει ἐν § 167 (σελ. 812) ὅτι εἶναι ἔργον τοῦ Μανουὴλ.

γ') «Πατριαρχικὴ Κων/λεως ἱστορία ἀπὸ τοῦ „αὐνδ“ ἕως τοῦ „αφοή“ ἔτους Χριστοῦ», προτασσομένων τῶν ἐξῆς: «περὶ τῶν πατριαρχῶν ὅπου ἐπατρίαρχευσαν ἐν τῇ καθολικῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ ταύτης τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὸ λαβεῖν ταύτην Σουλτάν Μεχεμέτης· καὶ τίνα γεγόνασιν ἐν τῷ ἐκάστῳ καιρῷ... ἅτινα ἐμετεγλωττίσθησαν εἰς κοινὴν φράσιν παρ' ἐμοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ τοῦ Πελοποννησιακοῦ κυρῷ Μαρτίνῳ Κρουσίῳ, ἐν ἔτει „αφοζ“ μηνὶ „Απριλίῳ“. Τὸ ἔργον τοῦτο τύποις ἐξέδωκεν ὁ Κρούσιος τῷ 1584. Κατὰ τινα γνώμην ὁ Μαλαξὸς ἀντέγραψε τὰ τῆς περιόδου ταύτης ἐκ πραγματείας τοῦ Δαμασκηνοῦ (τοῦ Στουδίτου;) μητροπολίτου γενομένου Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης, γραφείσης ἐν ἔτει 1572 ὑπὸ τίτλον «περὶ τῶν ὅσοι ἐπατρίαρχευσαν εἰς αὐτὴν (τὴν Κωνσταντινούπολιν) ἀφ' οὗ τὴν ἔστησεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἕως τὴν σήμερον ὅπου εἶναι χρόνοι „ζπ“ ἰνδικτικῶνος ιε' μηνὶ Μαίῳ, καὶ πόσους χρόνους ἔκαμε καθένας εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον καὶ ποῖοι ἐξεβλήθησαν ἐκ τοῦ θρόνου», προσθεῖς καὶ τινὰς λεπτομερείας παραλειπομένας ὑπὸ τοῦ πρώτου.¹ εἰς τὴν γνώμην ταύτην ἀντίκειται ἡ μαρτυρία τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλά καταγγέλλοντος εἰς τὸν Κρούσιον ὅτι «ὁ Μαλαξὸς, ἐν οἷς συνέγραψεν, ἐκ πολλῶν ἐρατιστάμενος, οὐ πᾶν ἀληθεύει· ἐνίοτε γὰρ πρὸς χάριν, ἄλλοτε πρὸς ἔχθραν...».² ἀφ' ἑτέρου ὁ Γέρλαχ, ὅστις ἐγνώρισε καὶ τὸν Δαμασκηνόν, δὲν ἀνα-

φέρει τὸ ἔργον τοῦτο, λέγει ἐν τούτοις ἀντιγράψαντα τὸν Μαλαξὸν ἀντὶ τριῶν ταλήρων τὴν ἱστορίαν ταύτην,¹ ἀλλ' ἐκ τίνος ἄρα γε πηγῆς; Ὁ Μαλαξὸς ὁμολογεῖ ὅτι τὰ διάφορα θέματα, τὰ ἐν τῷ τίτλῳ ἀναφερόμενα, τῆς πραγματείας ταύτης μετεγλωττίσεν εἰς κοινὴν φράσιν. Εἶχε λοιπὸν ὑπ' ὄψει ἀρχέγραφον ἢ πηγὴν συντεταγμένην βεβαίως εἰς καθαρύουσαν ἢ ἀρχαίζουσαν γλῶσσαν· ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦ Δαμασκηνοῦ τὸ ἔργον εἶναι γεγραμμένον εἰς κοινὴν γλῶσσαν. ἔπεται ὅτι ὅχι τοῦτο, ἀλλ' ἕτερον μετεγλωττίσεν ὁ Μανουὴλ Μαλαξὸς· εἰκάζομεν λοιπὸν ὅτι ἀμφότεροι εἶχον ὑπ' ὄψει μίαν καὶ τὴν αὐτὴν πηγὴν, κώδικας ἴσως πατριαρχικοῦς, εἴτε ὑπομνήματα εἰς καθαρῶν καὶ ὑψηλὸν ὕψος συντεταγμένα, καὶ ἐπὶ τῇ βάσει αὐτῶν συνέταξεν ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον ἕκαστος τὴν πραγματείαν αὐτοῦ.

δ') «Κοσμικὴ χρονογραφία», συνεχιζομένη μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Ρόδου (1522) καὶ τῆς ὑπὸ τῶν Βενετῶν παραχωρήσεως εἰς Σουλταῖν Β' τοῦ Ναυπλίου καὶ τῆς Μονεμβασίας (1529). Συνέχεται αὕτη τῷ Νομοκάνονι, γραφείσα πιθανῶς ὑπὸ τοῦ Μαλαξοῦ, ὡς λέγει ὁ Σάθας (Ν. Φ., σ. 186). Ἀποκεῖται ἐν τῇ Παρισινῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ, ὑπ' ἀριθ. 112 suppl. σ. 1—171 καὶ τίτλον *Chronicon*, κατὰ τὸν Κατάλογον τοῦ *Omont*.

ε') «Σχόλια εἰς τοὺς περὶ μετανοίας κανόνας τοῦ Μεγάλου Βασιλείου». Ἀναφέρει τοῦτο τὸ ἔργον ὁ Ν. Κομνηνὸς Παπαδόπουλος ἐνθ' ἀν. σ. 206, κατὰ τὸν Φαβρίκιον.

ς') «Κανονάριον εἴτε βιβλίον περὶ μετανοίας», γραφὲν ἐν Θήβαις, ἔτει, 1572, ἀναφέρει ὁ Φαβρίκιος ὡς μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Ἀλλατίου ἐν σελ. 1307 de consensu. Παρηρμήνευσεν ὁ Φαβρίκιος τὴν ὑποδεικνυομένην πηγὴν, τὸν Ἀλλάτιον, ἐνθα γράφεται ἔτος 1562 καὶ ἀναφέρεται ὁ Νομοκάνων τοῦ Μαλαξοῦ. Ὁ Ζαλίρας ἐκ τοῦ Φαβρίκιου παραλαβὼν τὸν τίτλον, παρέθηκε τὸ χρονολογικὸν σημεῖωμα ὁλόκληρον ἐκ τοῦ Ἀλλατίου.

ζ') «Πονημάτιον περὶ σφαλμάτων τῶν Ἐκκλησιαστικῶν». Καὶ τοῦτο ὁ Ν. Κομνηνὸς Παπαδόπουλος ἐν σ. 320 μαρτυρεῖ συναπτόμενον ἐν τέλει τοῦ Νομοκάνωνος, κατὰ τὸν Φαβρίκιον.

η) Ὁ μετὰ χεῖρας Νομοκάνων, οὗτινος

1. Σάθας, Μεσ. Βιβλ. τ. Γ', σ. ια' ιε'. Μ. Γεδεών, Χρον. Πατρ. Ἀκαδημίας, Κ/πολις, αωπγ', σ. 63, σημ. Legrand, vie de J. et Th. Zygomalas, ἐνθ. ἀν.

2. *Turcograeciae*, σ. 96. Ἐπιστολὴ ἀπὸ ζ' Ἀπριλ. αφα'. ἐν σ. 94 γράφει καὶ ταῦτα: εἰδὼς ἂν καὶ τοὺς χρόνους, οὓς ἤτησας, πατριαρχῶν ἕνεκα, εἰ μὴ ἐπιστάμην ὅτι ἐν ἀπλῷ βιβλίῳ, συναθροισθέντι παρὰ τοῦ Μαλαξοῦ, ὃ ἔχει ὁ κύριος Στέφανος (Γέρλαχ) τὸ ζητούμενον ἀλωτόν.

1. *Tagebuch*, σ. 418. 21 Ἰανουαρίου 1578. *Turcograeciae* σ. 185, annotat. M. Crusii.

ὁ πληρέστερος τίτλος ἔχει οὕτω: Νόμιμον συλλεγθὲν ἐκ διαφορῶν ἀναγκαίων κανόνων τῶν θείων καὶ ἱερῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῶν Θεοφόρων Πατέρων καὶ ἐτέρων ἁγιωτάτων ἀρχιερέων καὶ τινῶν Νεαρῶν, βασιλικῶν νόμων καὶ ἄλλων τινῶν, μεταφρασθὲν εἰς κοινὴν φράσιν παρὰ Μανουὴλ Μαλαξοῦ τοῦ Ναυπλίου ἐκ τῆς Πελοποννήσου.¹

Πρὶν ἢ φέρομεν τὸν λόγον ἐπὶ τοῦ ἔργου τούτου, συμπληροῦντες τὰ περὶ τῶν πονημάτων τοῦ Μαλαξοῦ ἱστορούμενα, παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς: Εἰς τὸν Μαλαξὸν ἀποδίδεται ὑπὸ τινῶν, λέγει ὁ Ζαθίρας, ἡ ὑπὸ τοῦ μνημονευθέντος ἤδη Μαρτίνου Κρουσίου δημοσιευθεῖσα αἰστορία πολιτικὴ Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τοῦ 'ατζα' ἕως τοῦ 'αφοη' ἔτους Χριστοῦ. Ἀλλ' ὅσα ἐν τέλει αὐτῆς προσέθηκεν ὁ Θεοδοσίος Ζυγομαλάς, ὁ πατριαρχικὸς ἐν τῇ Κωνσταντίνου πρωτονοτάριος, ἀποτεινόμενος, νομιζόμενος, πρὸς τὸν Γέρλαχ «Θεῷ» χάρις, ὡς εὗρον μετέγραψα. Κύριε (Μαρτίνου) τοῦ Κρουσίου χάριν), διορθώσας τὸ κατὰ «δύναμιν ζ'πζ' ἀπὸ κτίσεως ἀπὸ Χριστοῦ» 1578, μηνὶ Μαίῳ κ', καὶ ὅσα γράφει πρὸς τὸν Κρούσιον ἐν τῇ ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1581 ἐπιστολῇ (σελ. 96 *Turcogræciæ*): «... ἃ» ζ'ιω, ὅτε τυπώσης τὸ νέον, ὃ λέγεις, ἱστορικόν,² μὴ γράψης ἄλλου ὀνόμα' γράφει δὲ τὸ σὸν», πείθουσιν ἡμᾶς ὅτι δὲν εἶναι ἔργον τοῦ Μαλαξοῦ, οὐδὲ ἐκ τῶν τοῦ εἰρημένου χρονογράφου τοῦ Δαμασκηνοῦ ἀντίγραφον, ὡς ὁ Σάθας ἀποφαίνεται, τοῦ Θεοδοσίου Ζυγομαλάς ἀπλῶς μεταποιήσαντος ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον τὸ ἀπλοῦς ὕψος ἐκείνου (Μεσ. Βιβλ., τ. Γ' σ. ιγ-ιδ'), διότι ἡ μὲν

χρονογραφία τοῦ Δαμασκηνοῦ, κατὰ τὸν παρὰ Σάθα τίτλον, σταματᾷ εἰς τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1453), ἐνῶ ἡ μεταγραφείσα ὑπὸ τοῦ Ζυγομαλάς προχωρεῖ 125 ἔτη, μέχρι τοῦ 1578 φθάνουσα. Ὁ παρὰ Φαβρικήϊ ἐσφαλμένος τίτλος τοῦ Νομοκάνονος «Βιβλίον γνωμικόν» (γράφει: νομικόν) παρεπλάνησε τὸν Σάθαν, ἐκλαβόντα καὶ ἀναγράφαντα ὑπὸ τοιοῦτον τίτλον ἰδιαίτερον πόνημα τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ· ἐκ παραδρομῆς δὲ ὁ αὐτὸς Σάθας ἀπέδωκεν εἰς τὸν Μανουὴλ Μαλαξὸν τὰ «Στιχηρὰ ἰδιώματα», τὰ ὅποια ὁ Harles παρὰ Φαβρικήϊ λέγει ὄντα τοῦ Νικολάου Μαλαξοῦ.

4. Ἐπομεν προηγουμένως ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο, ὁ Νομοκάνων, φέρει προοίμιον καὶ συναφὲς χρονολογικὸν σημεῖωμα. Τὸ προοίμιον ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Ἀ. Π. Κεραμέως, ἐκ Σμυρναϊκοῦ χειρογράφου τῷ 1878, παρηλλαγμένα ἔχον τὰ τοπικὰ ὀνόματα τοῦ ἀρχεγράφου¹ καὶ ὑπὸ τοῦ Zach. von Lingenthal, τῷ 1881, ἀπαρallάκτως ὡς ἔχουσιν αὐτὸ τὰ πρῶτα ἀντίγραφα. Τὸ χρονολογικὸν σημεῖωμα ἐδημοσιεύθη πολλάκις ὑπὸ διαφορῶν ἀπὸ τοῦ 1648 μέχρι τοῦ 1898 μετὰ παραλλαγῶν.² Τὴν ἀναδημοσίευσιν ἐνταῦθα τοῦ προοιμίου καὶ τοῦ χρονολογικοῦ σημειώματος χρήσιμον ἐθεωρήσαμεν, ὅχι μόνον διότι ἐν τῇ Ἀνατολῇ σπανίζει ἡ πραγματεία τοῦ Zach. von Lingenthal, ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ἐν τῇ ἐκδόσει ἐκείνῃ γραμματικὰ σφάλματα, στρεβλοῦντα τὴν ἐννοίαν, διορθοῦνται καὶ διὰ τοῦ ἡμετέρου χειρογράφου καὶ διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἀ. Π. Κεραμέως δημοσιευθέντος κειμένου. Πλὴν δὲ τῶν λόγων τούτων ἔχομεν καὶ ἕτε-

1. Σάθας, Ν. Φ. σ. 186· κατὰ Φιλητᾶν ἐν σελ. 550 τοῦ Η' τόμ. καὶ σ. 46 τοῦ Θ' τόμου τῆς Πανδώρας. Παρὰ Φαβρικήϊ ὁ τίτλος ἔχει ὡς ἑξῆς: «Βιβλίον γνωμικόν (γρ. νομικόν), ἐκ πολλῶν βιβλίων συλλελεγμένον εἰς πεζὴν φράσιν». Ὁ J. B. Götellerius ἐξέδωκε τοὺς τίτλους «μζ'» κεφαλαίων ἐκ χειρογράφου τίτλον φέροντος: «Ἀρχὴ σὺν Θεῷ Νομοκάνωνος. Κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἑπτὰ οἰκουμενικῶν συνόδων· περὶ ἀρχιερέων, ἱερέων, μοναχῶν, μεγασχημῶν καὶ ἄλλων μοναχῶν καὶ λαϊκῶν» εἰς γλῶσσαν καθαρεύουσαν· ὥστε τὸ κείμενον φαίνεται ὅτι ἐν πρωτοτύπῳ (*Ecclesiæ Graecæ Monumenta*, Lutetiae Parisiorum, 1677, σ. 68—158).

2. Φαίνεται ὅτι ὁ Κρούσιος λαβὼν τὸ χειρόγραφον καὶ ἀποκριθεὶς εἰς τὸν Ζυγομαλᾶν ἀπεκάλεσεν ἱστορικὸν νέον. Πλανηθεὶς ὁ Σάθας ἐντεῦθεν ἀπέδωκεν εἰς τὸν Ζυγομαλᾶν πόνημα ὑπὸ τοιοῦτον τίτλον (Ν. Φ. σ. 184).

1. Μουσεῖον καὶ Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγ. Σχολῆς, Περίοδος Β', 1876, σ. 59—61, καὶ Κατάλογος τῶν χειρογράφων τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγ. Σχολῆς, Σμύρνη 1878, Β—21, ἀριθ. 91, ἐνθα λέγει: ἐν δὲ τῷ τέλει τοῦ κώδικος ὑπάρχει ἡ ἑξῆς τοῦ ἀντιγραφέως σημείωσις «... ἐτελειώθη... διὰ χειρὸς Γαβριὴλ ἱερομονάχου ἐπὶ ἔτους ζ'ηζ' (7087=τῷ 1579) Ἰνδικτιῶνος Β', ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ κς'». Διορθοῦμεν τὴν χρονολογίαν διὰ τῆς ζ'ζ' (7097=1589), ὅτε συμπίπτει β' ἔτος Ἰνδικτιῶνος (7087=Ἰνδικτιῶνος ἔτος ζ').

2. Allatius, de cons. 1648, σελ. 1307. — Σάθας, Ν. Φ. σ. 186. — Ζαθίρας, Ν. Ε. σ. 119. — Α. Π. Κεραμέως, Κατάλογος κτλ. παρηλλαγμένον καὶ κολοδόν = Ν. Κατράμης, Ἀνάλ. Ζακύνθου — Zach. von Lingenthal, αὐτόθι. Ἀνθίμος, μητροπ. Ἀμασειας, ἐν Δ' τόμῳ τῇ «Ἐκκλησ. Ἀληθείας». — Π. Παταγεωργίου ἐν. σ. 68 τοῦ VII (1898) τόμου τοῦ Byz Zeitschrift.

ρον. Τὸ προοίμιον τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Μανουὴλ Μαλαξοῦ καὶ τὸ προοίμιον τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὑποδιακόνου καὶ Στουδίτου διαφέρουσι κατὰ λέξιν ἀσημάντως ὁλως· ὁ Θησαυρὸς ἐξεδόθη ἔτει 1527, λέγει ὁ Σάθας.¹ ὁ *Legrand*, περιγράφων τὴν ἐν Βενετίᾳ τῷ 1570 γενομένην ἐκδοσιν «μετ' ἐπιμελείας Γρηγορίου Μαλαξοῦ», λέγει οὕσαν τὴν γνωστὴν ἀρχαιοτάτην, εἰ μὴ πρώτην, καὶ ἐν νεωτέρῳ ἔργῳ ὁριστικώτερον ὅτι ἡ τοῦ 1570 ἐκδοσις δὲν εἶναι καὶ ἡ παλαιοτάτη.² Ποῖος ποῖον ἀντέγραψεν; ἡ διευκρίνησις τοῦ χρόνου τῆς ἐκδόσεως τοῦ Θησαυροῦ καὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ συγγραφέως αὐτοῦ,³ κρατεῖ τὴν ἀπάντησιν τοῦ ἐρωτήματος· περιοριζόμεθα ἐπομένως εἰς τὴν παράθεσιν ἐνταῦθα τῶν δύο προοιμίων.

Μ. Μαλαξοῦ.

Τοῖς ἀπανταχοῦ εὐρισκομένοις
χριστιανύμοις λαοῖς, ἱερωμέ-
νοις τε καὶ λαϊκοῖς ἐν Χρι-
στῷ χαίρειν ἀεί.

Θησαυρὸς κεκρυμμένος καὶ πη-
γὴ ἐσφραγισμένη τίς ὠφέλεια ἐν
ἀμφοτέροις; ὡς φησὶν ἡ Σεία
Γραφή.⁴ Τοῦτο εἰδὼς ἐγὼ, ὁ εὐ-
τελής, ἡδουλήθην — διὰ τὸ βα-
λεῖν πᾶσαν τὴν ἐλπίδα μου εἰς
τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ Θεοῦ λόγου μη-
τέρα, τὴν πανένδοξον κυρίαν ἡ-
μῶν, τὴν ἁγίαν Θεοτόκον — ὅπως
μὴ ἐάσω τὸν Θησαυρὸν κεκρυμ-
μένον, οὐδὲ τὴν πηγὴν ἐσφραγι-
σμένην, δηλονότι τὰ τῶν Σείων
νόμων κεφάλαια μετενεγκεῖν εἰς
λέξιν ἀπλήν, καὶ ποιῆσαι ἐκλογὴν
ἐκ πάντων τῶν ἐκκρίτων καὶ ἀ-
ναγκαίων κανόνων τῶν Σείων
καὶ ἱερῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν

Δαμασκηνοῦ.

Τοῖς ἐντευξομένοις
χαίρειν.

Κήπου κεκλεισμένου
καὶ πηγῆς ἐσφραγισμέ-
νης τί ἐν ἀμφοτέροις ὀ-
φελος; καθὼς φησὶν ἐ-
κεῖνο τὸ γραφικὸν λόγιον.
"Ὅπερ ἀναγνοὺς ἐγὼ ὁ
ἐλάχιστος δεῖν ἔκρινα μὴ
κεκλεισμένον ἔᾶσαι τὸν
κῆπον, τὴν τῆς Γραφῆς
δηλονότι λαβυρινθώδη ἢ
τὴν τῆς Σφίγγος αἰνιγμα-
τώδη ρῆσιν. Οὕτω δὲ κα-
λῶ τὴν τῆς ἐκκλησίας ἡ-
μῶν ἐννοιαν τῶν Γραφῶν,
οὐχ ὡς τοιαύτην οὕσαν,
ἀλλ' ὡς τοῖς πολλοῖς
οὕτω δοκεῖν. Διὸ ἀναγ-

γίων συνόδων, τῶν Θεοφόρων
πατέρων καὶ ἐτέρων ἀγιωτάτων
ἀρχιερέων καὶ τινων νεαρῶν, βα-
σιλικῶν νόμων, ἔτι δὲ καὶ ἐτέ-
ρων, ὅσοι μετ' ἐπιμελείας συνέ-
γραψαν, καὶ ἐκδοῦναι αὐτοὺς κε-
φαλαιωδῶς ὑμῖν τοῖς φιλομαθέ-
σιν, οὐ κατὰ γλῶτταν Ἑλλάδα,
ἀλλὰ φράσιν κοινήν. Διὸ μηδεὶς
ὑμῶν ἀξιώ, ὅσοι τοῦτο τὸ βι-
βλίον προθύμως ἀνὰ χεῖρας κατέ-
χειν βούλεσθε, εἰς κατηγορίαν ἐ-
μοὶ τῷ ἐλαχίστῳ καὶ ἀμαθεῖ μὴ
βάλλητε, τῷ τὰ καλῶς ἔχοντα καὶ
ἐν φράσει ἀκριβεῖ εὐρισκόμενα εἰς
ἀπλήν λέξιν βαλεῖν βουληθέντι·
οἶδα γὰρ ἀκριδῶς ὡς τινες τῶν
πρὸ ἡμῶν καὶ τῶν νῦν εὐρισκο-
μένων τοῦτο πεποιήκασιν· ὁ καὶ
ἡμᾶς εἰς τοῦτο κινήθηται ἡνάγ-
κασεν. Ἀλλ' οἱ ἀναγινώσκοντες
τοῦτο τὴν τῶν εὐχῶν χορηγίαν
μὴ ὑστερήσητε, δέομαι, τοῖς
πλεῖστα κοπιήσασιν περὶ τούτου,
καὶ ἰδρῶσι πολλοῖς περιχυθεῖσιν,
ὥστε εἰς λέξιν ἀπλήν πάντα
ταῦτα μεταβαλεῖν. "Ὅς δὲ βού-
λεται εὐρεῖν τὰ τοῦ λεχθέντος
βιβλίου κεφάλαια, τὸν ἐπ' αὐ-
τῶν γενομένον πίνακα μετὰ ἐ-
πιμελείας ἀναγινωσκέτω, καὶ οὕ-
τω ραδίως γενήσεται ὑμῖν τὸ ἀμ-
φισθητούμενον. Ἐρρωσθε.

κατὸν ἔκρινα μὴ οὕτως
ἔᾶσαι αὐτὴν ἔχειν. οὐ
πᾶσαν δέ, ἀλλ' ὅσην οἱ
αἰτήσαντες ἤτησαν, ἀλ-
λὰ περὶ τοῖς τισι λόγοις
ταύτην εὐληπτον τοῖς
ἐντυγχάνουσι δρᾶσαι καὶ
μολίστα τοῖς αἰτήσασιν,
οἱ δὲ εἰσιν οὗτοι οἱ
τῆς ἐννοίας ταυτησὶ λό-
γοι δηλωσαὶ ἔχουσι.
Πλὴν οἱ ἐντευξόμενοι ἀ-
νὰ χεῖρας λαμβάνοντες,
εὐχέσθε καὶ σύγγνωσθε
τῆς ἀμαθείας, καὶ οἱ
κρεῖττον ἐπιστάμενοι,
εἰς φερέτωσάν τι παρ' αὐ-
τῶν τῇ δέλτῳ ταύτῃ·
ἔμοιγε γὰρ οὐχ ὅσον ἦν
τῆς ἀξίας, ἀλλ' ὅσον τῆς
σαφηνείας τοσοῦτον ἐ-
σπούδασται τε καὶ γέ-
γραπται. Δέον μὲν γὰρ
καὶ τοῖς ἀντιστοίχοις ὁρ-
θογραφείσθαι καὶ τῇ τῆς
ρητορικῆς τέχνῃ ἐπεσθαι·
ἀλλ' οὐ τούτων ἐφρόντι-
σα, ὡς ἀπλῶν ὄντων (·)
τῶν ἐννοιῶν καὶ τῆς σα-
φηνείας. Διά τοι τοῦτο ὁ
εἰδὼς διορθοῦσθω, καὶ
ἡμῖν χάριν ἐχέτω, μάλ-
λον δὲ τῷ δόντι Θεῷ.
Ἐρρωσθε.

Τὸ χρονολογικὸν σημεῖωμα ἔχει ὡς ἐξῆς,
κατὰ τὰ διάφορα χειρόγραφα διορθωθέν:

α' Ἦνυσται αὕτη ἡ βίβλος μετὰ πολλοῦ
μόχθου ἐνταῦθα, ἐν τῇ περιφήμῳ ἀγιωτάτῃ
μητροπόλει τῶν ἐπταπύλων Θηβῶν, ἥτις
ἐστὶν ὁ ναὸς τοῦ ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ πρω-
τομάρτυρος ἀρχιδιακόνου Στεφάνου, ἐπὶ τοῦ
καλῶς καὶ θεαρέστως ταύτην ἀρχιερατεύοντος
πανιερωτάτου καὶ θεοκοσμήτου μητροπολίτου
ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Βοιωτίας καὶ
τὸν τόπον ἐπέχοντος τοῦ Σίδης κυρίου Ἰωά-
σαφ (οὐ οἱ γεννήτορες, εὐγενέστατοι, θεοφι-
λεῖς, ἐλεήμονες καὶ ἱερεῖς τίμιοι καὶ εὐλαβέ-
στατοι· Μακρῆς τούτου τὸ ἐπώνυμον, καὶ ἡ
ἐπίγειος πατρίς αὐτοῦ ἡ θεοφύλακτος νῆσος
Ζακύνθου), παρ' ἐμοῦ τοῦ εὐτελοῦς καὶ ἐλα-
χίστου δούλου αὐτοῦ Μανουὴλ Νοταρίου τοῦ
Μαλαξοῦ, υἱοῦ τοῦ πρώην τιμιωτάτου οἰκο-
νόμου τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Ναυπλίου
καὶ Ἀργούς ἐν ἱερεῦσι κυροῦ Δημητρίου. Ἐν

1. Σάθας, Ν. Φ. σ. 152, σημ. 2.

2. *Legrand*, B. H. s. XV—XVI τόμ. II σ. 12—15 (1885)· τὸ νεώτερον ἔργον: *Vie de Jean et Theodosius Zygomalas*, σημ. ἐν σελ. 105 τοῦ II τόμου τοῦ ἐν ἔτει 1889 ἐκδοθέντος *Recueil* κτλ.

3. Ὁ *Legrand* (B. H. ἐνθ' ἀν.) ὁρθῶς παρατηρεῖ ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τοῦ Θησαυροῦ Δαμασκηνὸς ὑπο-
διάκονος καὶ Στουδίτης, καὶ ἄλλος ὁ τῷ 1561 Λιτῆς καὶ
Ρενδίνης, τῷ δὲ 1545 Ναυπάκτου καὶ Ἀρτης μητροπολί-
της Δαμασκηνός, εἰς ὃν ἀποδίδεται ὁ Θησαυρὸς· συνάμα
δείκνυσιν ἐσφαλμένην τὴν χρησιμεύσαν πηγὴν εἰς τὸν
A. II. Βρετὸν (Ν. Φ. Α', ἀρ. 9) περὶ τῆς ἐν ἔτει 1528
ἐκδόσεως τοῦ Θησαυροῦ, ἀντὶ 1628.

4. Ἔσμα ἁσμάτων 4. 12: Κῆπος κ. κ. π. ἐ.

ἔτει, ζο', ἰνδ. ε' ἀπὸ κτίσεως κόσμου· ἀπὸ δὲ τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, αφ'εβ'». ¹ Τὴν χρονολογίαν ταύτην ἐδείξαμεν ἀνωτέρω ὡς τὴν ὀρθοτέραν τοῦ ἡμετέρου ἀντιγράφου ἢ χρονολογία, α, ζροθ'· ἀπὸ Χριστοῦ, αχοα', ἰνδ. θ'» εἶναι ὡς εἵπομεν ἢ τῆς ἀντιγραφῆς αὐτοῦ.

5. Τίτλους κεφαλαίων ὁ μὲν Λ. Σγούτας ἐξέδωκε 228 ὅσους τὸ χειρόγραφον αὐτοῦ εἶχεν· ὁ δὲ Lingenthal, ἐκ χειρογράφου τοῦ IZ' αἰῶνος, στερουμένου προλόγου καὶ πίνακος καὶ ἔχοντος 694 κεφάλαια, 276, παραβαλὼν τῇ ἐκδόσει Σγούτα καὶ ὑποδείξας τὰ ἐξ αὐτῆς ἐλλείποντα καὶ τὰνάπαλιν, καὶ τοὺς λοιποὺς 418 κατὰ τὴν ἐπομένην καθ' ὕλην ἐν μέρει περίληψιν:

«Νομοκάνονον πλουσιώτατον ἐκλελεγμένον ἀπὸ πολλῶν θεοφόρων πατέρων». (Κεφ. 1-51 = σοζ'-τκζ', σ. 26).

«Ἄρξον ἐντεῦθεν περὶ ἱερέων». (Κεφ. 52-104 = τκη'-τπ', σελ. 28).

«Ἐντεῦθεν ἄρξον περὶ μοναχῶν». (Κεφ. 105-166 = τπα'-υμβ', σελ. 30).

«Περὶ ἡγουμένων». (Κεφ. 167-173 = υμγ'-υμβ', σελ. 32).

«Περὶ ἱερομονάχων». (Κεφ. 174-187 = υν'-υζγ', σελ. 32).

«Περὶ κανονικῶν ἤτοι μοναζουσῶν». (Κεφ. 188-218 = υζδ'-υηδ', σελ. 33).

«Περὶ διακοιτιῶν». (Κεφ. 219-225 = υηε'-φα', σελ. 34).

«Περὶ ἐκκλησιαστικῶν διακοιτιῶν». (Κεφ. 226-234 = φβ'-φι', σελ. 34).

«Ἐντεῦθεν ἄρξον περὶ κοσμικῶν». (Κεφ. 235-272 = φια'-φμη', σελ. 34).

«Περὶ αἰμομιξίας καὶ πάσης παρανομίας». (Κεφ. 273-340 = φμη'-χιη', σελ. 35).

«Περὶ γυναικῶν». (Κεφ. 341-368 = χιζ'-χμδ', σελ. 38).

«Ἄνευ τίτλων, (κεφ. 369-418 = χμε'-χηδ', σελ. 39-40).

Σκόπιμον θεωροῦντες ἐπισυνάπτομεν ἐν τέλει καὶ ἡμεῖς τοὺς τίτλους τοῦ ἡμετέρου χειρογράφου, σημειοῦντες τοὺς ἀντιστοιχοῦντας εἰς τὰς ἐκδόσεις Σγούτα καὶ Zach. von Lingenthal.

1. Τὸ Συμυρναϊκὸν χειρόγραφον ἐν μὲν τῷ Προοιμίῳ ἀντὶ Θεοτόκου ἔχει: τοῦ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, ἐν δὲ τῷ σημειώματι: ἐν τῇ εὐαγγελιστῇ μονῇ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπικοφόρου, φέρων (γρ. φερύσση) δὲ τὴν ἐπωνυμίαν «Μελινίτζης». Ἐκδ. Α. Π. Κεραμέως.

6. Ἐκ τοῦ κειμένου τοῦ Νομοκάνονος ἐδημοσίευσεν ὁ Λ. Σγούτας ἐν τῇ «Θέμειδι» τὰ κεφάλαια α'-ι' καὶ ρλη'-σκη', παραλείψας τὰ ἐν τῷ μεταξὺ ὡς ἀφορῶντα τὸ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον καὶ εὐρισκόμενα πολλαχοῦ εἰς τὸ ὑπὸ Ράλλη καὶ Ποτλῇ ἐκδοθὲν Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, καθ' ὃ ὑπεσημείωσεν ἐν σελ. 174· ὁ Α. Π. Κεραμεὺς ἐν τῷ «Ὁμήρῳ», ὑπὸ τίτλον αἰ Βρυκόλακες παρὰ Βυζαντινοῖς», τὸ ἐν τῷ ἡμέτερῳ χειρογράφῳ σπα' κεφάλαιον μετ' ἐνίων ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον λεκτικῶν παραλλαγῶν (ἐν Συμύρνη, 1877, τόμ. Ε', σ. 502-505)· ὁ Z. von Lingenthal ἐν τῇ μνημονευθείσῃ πραγματείᾳ εὐάριθμα· ὁ μητροπολίτης Βελεγράδων (εἴτα Ἀμασειᾶς) Ἀνθιμος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀληθεὶς δύο συνοδικὰς πράξεις τοῦ πατριάρχου Κων/πόλεως Ἰωάσαφ (1884, Δ', σ. 527-528), ἀναδημοσιευθείσας ὑπὸ Μ. Γεδεῶν ἐν Κανονικαῖς Διατάξεσι (τ. Α', σ. 31-32, Β' σ. 70)· ταύτας ἐδημοσίευσεν προηγουμένως ὁ Σγούτας (σ. 189-190) φερύσας ἐσφαλμένως ἔτος 1660 ἀντὶ 1560, ὡς ἔχει ὀρθῶς τὸ ἡμέτερον χειρόγραφον ἐν κεφ. σση'· ὁ Μ. Γεδεῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀληθεὶς ἐπίσης, ὑπὸ τίτλον ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Νομοκάνονός μου», πραγματείας μὴ συμπληρωθείσης, 1) τύπον εὐεργετικοῦ γράμματος ὅταν δίδωσιν οἱ ἀρχιερεῖς ὀφρίκιον, σταυρὸν καὶ ἐπιγονάτιον, ἤτοι τὸ τιγ' κεφ. τοῦ ἡμετέρου χειρογράφου· 2) δύο ἀποκρίσεις τοῦ πατριάρχου Λουκᾶ· 3) τέσσαρας ἀποκρίσεις τοῦ πατριάρχου Γενναδίου Σχολαρίου· 4) δύο ἀποκρίσεις ἀδήλου (1899, τ. ΙΘ', σ. 192-3, 230-2, 261)· τῶν τριῶν τελευταίων ἄρθρων δὲν εὗρομεν ἀντίστοιχα κεφάλαια. Ἐκτὸς τῶν δημοσιεύσεων τούτων ἀγνοοῦμεν ἄλλας· μνείας κεφαλαίων τινῶν ὑπέδειξεν ὁ Λ. Ἀλλάτιος ἐν τῇ περὶ Γεωργίων διατριβῇ αὐτοῦ· βιογραφῶν τὸν Γεώργιον Ξιφιλῖνον, πατριάρχην Κων/πόλεως, ἀναφέρει ἐκ τοῦ 483 κεφ. τοῦ Νομοκάνονος τοῦ Μ. Μαλαξοῦ, δύο συνοδικὰς πράξεις τούτου, παρατιθεὶς τὰς ἀρχικὰς ἐκάστης λέξεις· ἀμφοτέρας τὰς πράξεις τύποις ἐξέδωκεν ὁ Ἰω. Σακκελίω ἐκ χειρογράφου τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν ἐν σελ. 194 κ. ἐ. τοῦ Γ' τόμου, 1891, τοῦ Δελτίου τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος· βιογραφῶν δὲ τὸν Γεώργιον Σκυλίτζην ὑπομιμνήσκει τὸ 195 κεφάλαιον, πραγματευόμενον περὶ Ἰουδαίου, βάπτισμα ζητήσαντος παρὰ χριστιανῶν.

τοιούτο κεφάλαιον δὲν ἔχει τὸ περιγραφόμενον χειρόγραφον, ὃν πιθανῶς τὸ ὑπὸ στοιχεῖα σμγ' καὶ τίτλον «περὶ Ἰουδαίου τοῦ βαπτισθέντος ὑπὸ λαϊκοῦ» τοῦ 1399ου χειρογράφου τῆς Ἐθν. Βιβλ. Ἀθηνῶν. Τὸ ρνβ' κεφάλαιον τοῦ χειρογράφου Σγούτα περιλαμβάνει τὰς διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος τοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως λυθείσας, πέντε ἐρωταποκρίσεις περὶ τοῦ θείου βαπτίσματος ὡς ἐκ τοῦ κεφ. ρνε' τοῦ ὑπ' ἀριθ. 23 χειρογράφου τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου, γράφέντος μηνὶ Αὐγούστῳ 1643, ἐξάγομεν, καὶ πρὸς τούτοις καὶ ἄλλην ἀεὶν εὐλογηθῇ τινὰς τρεῖς γυναῖκας...» κτλ., καὶ ἐπάγεται ταῦτα: «εἰς τὸ ὁποῖον » γράμμα εἶναι γεγραμμένα πολλὰ καὶ ἀποφασισμένα ὅπου ἐζήτησαν τότε, καὶ ἡμεῖς » ἀπὸ ἐκεῖνα ὅλα ἐλάβομεν τὰ πλέον ἀναγκαιότερα καὶ τὰ ἐγράψαμεν ἐδῶ»· ἀμέσως δὲ μετὰ ταῦτα λέγει: «Μέρος ἐκ τινος γράμματος τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰωάσαφ τοῦ ἄχρι τῆς » νῦν προνοίας τοῦ Θεοῦ ἰθύνοντος τοὺς οἰκίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας, » γεγονότος κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον, ἰνδικτιῶνος δ' τοῦ χιλιοστοῦ ἐξακοσιοστοῦ ἐξηκοστοῦ ἔτους». Τὸ ἀνακριβὲς τῆς χρονολογίας πολλαχῶς ἐλέγχεται: πατριάρχης μὲν ἔτει 1660 ἦτο ὁ ἀπὸ Προύσης Παρθένιος (τὸ α' 1657—1662), ἔτος δ' ἰνδικτιῶνος ιγ', ἀρξάμενον τὸν Σεπτέμβριον ἀκριβῶς.¹ τὸ τοῦ Μηθύμνης χειρόγραφον, ἐν κεφ. σση' ἔχει ὀρθὴν χρονολογίαν ὡς ἐξῆς: «Μέρος ἀπὸ ἐνὸς » γράμματος τοῦ ἀγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἰωάσαφ, τὸ ὁποῖον » ἐ(γε)γόνει κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον ἰνδικτιῶνος δ' τοῦ ,αφξ' ἔτους».

Τὸ παρὰ Σγούτα ρπδ' κεφάλαιον, ἀντιστοιχοῦν εἰς τὸ ρογ' τοῦ περιγραφομένου χειρογράφου διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς περιπλέον: αὐμῶς ἡ παροῦσα ἀπόφασις οὕτως ἐγένετο συνοδικῶς καὶ ἀποφασιστικῶς παρὰ τοῦ κοινοῦ δεσπότη τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Διονυσίου, ἐν ἔτει ζξβ' μηνὸς φεβρουαρίου, ὅτι ὅταν ὁ ἄνδρας μισεύσῃ καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψῃ πέντε χρόνους ἀπὸ τὸ ὁσπῆτιον αὐτοῦ καὶ δὲν

ἐνθυμηθῇ τελείως τὴν γυναῖκα(ν) αὐτοῦ ἵνα ἀποστείλῃ αὐτῆς ἔξοδον τῆς ζωῆς αὐτῆς ἢ γράμμα, ἀμὴ ἀφήσῃ αὐτὴν παντελῶς χωρὶς τινος βοηθείας, νὰ χωρίζεται ἀνεμποδίστως τὸ τοιοῦτον συνοικέσιον, καὶ νὰ ἔχῃ ἄδειαν ἢ γυναῖκα νὰ ἐπέρνῃ ἄλλον ἄνδρα νόμιμον· καὶ ἀπὸ τότε αὕτη ἢ ὑπόθεσις οὕτως κρίνεται παρὰ τῆς καθολικῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας καὶ παρὰ πάντων τῶν ἀγιωτάτων ἀρχιερέων ὡς δικαία καὶ νόμιμος ὅπου εἶναι». Ἀντεγράψαμεν τὴν πρᾶξιν ταύτην, διότι δὲν σημειοῦται οὔτε ἐν τοῖς Πατριαρχικοῖς Πίναξιν, οὔτε ἐν ταῖς Κανονικαῖς Διατάξεσι τοῦ Μ. Γεδεών. Ἐκ τοῦ ρμα' κεφαλαίῳ τοῦ χειρογράφου Σγούτα μαθητόμεν ὅτι ἡ ἀπόφασις, ἡ ἀναφερομένη ἐν τῷ ρκα' κεφαλαίῳ τοῦ χειρογράφου τοῦ μητροπολίτου Μηθύμνης, ἐγένετο ἐπὶ Νικολάου πατριάρχου· εἶναι δ' αὕτη τὸ μνημονεύμενον ὑπ' ἀριθ. 5 σημείωμα τοῦ ἔτους 1092 ἢ 1107 ἐν σελ. 342 τῶν Πατριαρχικῶν Πινάκων τοῦ Μ. Γεδεών. Ὁ Lingenthal ἀποδίδωσιν εἰς τὸ χειρόγραφον τοῦ Σγούτα συνοδικὴν πρᾶξιν τοῦ πατριάρχου Ἰερεμίου τοῦ ἔτους 1555· αὕτη διέφυγε τὴν προσοχὴν ἡμῶν· σημειοῦμεν ὁμῶς ὅτι κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος πατριάρχης ἦτο ὁ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως Ἰωάσαφ, διαδεχθεὶς τὸν τότε ἀποβιώσαντα Διονύσιον ὥστε ἀνακριβεία τις παρεισέφησεν εἰς τοῦτο. Ὁ Μαλαξὸς περιέλαβεν εἰς τὴν συλλογὴν αὐτοῦ καὶ τὰ τῶν γάμων σχέδια ἢ γράμματα, πραγματεῖαν Μανουὴλ Ξανθινοῦ, μεγάλου χαρτοφύλακος. Πρέπον ἐκρίναμεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα ὅ,τι περὶ αὐτοῦ ἐγνωρίσαμεν, διότι ἀνακριβῆ καὶ ὑποθετικὰ ἐγράφησαν τὰ περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς μόνης ταύτης πραγματείας αὐτοῦ.

7. Τὸ ρμε' κεφάλαιον φέρει τίτλον: «Ἰδοὺ καὶ τὰ τῶν γάμων σχέδια, ἅτινα ἐσχεδίασεν ὁ σοφώτατος καὶ λογιώτατος Μέγας Χαρτοφύλαξ τῆς ἀγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃς Ἐκκλησίας ὁ ἐν ἱεροδιακόνοις κύριος Μανουὴλ ὁ Ξανθινός». Τῆς μὲν πραγματείας εὐρίσκομεν μνεῖαν παρὰ Φαβρικίῳ, Ζαβίρα, Σάθα, Γεδεών¹ καὶ ἄλλοις· τοῦ δὲ βίου τοῦ συγγραφέως αὐτῆς, ἰδίᾳ δὲ τοῦ χρόνου αὐτοῦ συγκεχυμένον τινὰ καὶ ἀνακριβῆ λόγον παρὰ Φιλητᾶ καὶ Μουστοξύδη² ὁ Ἰω. Βελούδης,

1. Ἐντεῦθεν ἠπατήθη ὁ Lingenthal (σελ. 5) καὶ ἔγραψεν ὅτι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μαν. Μαλαξοῦ περιελήφθη εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ μία συνοδικὴ πρᾶξις τοῦ 1660 τοῦ

1. Fabricius, B. G. t. XI, 668. — Ζαβίρας, Νέα Ἑλλάς, σ. 82. — Κ. Σάθας, Ν. Φ. σ. 415. — Μ. Γεδεών, Π. Π. σ. 506, καὶ σημ. 792.

2. Ἑλληνομνήμονος σ. 309 κ.έ. — Πρὸλ. καὶ σημ. Σ. Ἀ(ριστάρχου) ἐν σελ. 17 τοῦ Σχεδ. Παράνκα.

ἀποκρινόμενος εἰς τὸν πληροφορίας περὶ αὐτοῦ ζητήσαντα E. Legrand, οὐδεμίαν, λέγει, ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτοῦ εὑρε σημείωσιν, πιστεύει δὲ δυσκολωτάτην εἶναι τὴν ἀνεύρεσιν τοιαύτης.¹ Εὐτυχεῖς λοιπὸν λογιζόμεθα, διότι ἔχομεν εἰδήσεις τινὰς νὰ εἰπώμεν περὶ τοῦ συγγραφέως καὶ τοῦ χρόνου καθ' ὃν ἤκμαζεν. Ὁ Μανουὴλ οὗτος εἶχε πατρίδα, ὡς ἐκ τοῦ ἐπὶ νόμου Ξανθίνου, Ξανθικοῦ, ἐπιτρέπεται νὰ εἰκάσωμεν, τὴν Ξάνθην· ἦλθεν εἰς γάμου καινώνιαν μετὰ Ζωῆς, ἐξ ἧς ἀπέκτησε τέκνα· ἱεροδιακόνου ἔχων βαθμὸν ἐτιμήθη καὶ διὰ τοῦ ὀφφικίου Μεγάλου Χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας· θανάτῳ διασπασθεὶς τῆς ὁμοζύγου Ζωῆς, ἔλαβε τὸ τῶν μοναχῶν θεῖον καὶ ἀγγελικὸν σχῆμα καὶ μετωνομάσθη Μάξιμος μοναχός· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐγκατεβίωσεν εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας, τῆς περὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης καὶ πλησίον τῆς Γαλατίτσας, τῆς ὁποίας ἦτο καὶ ἀδελφός, εἰς δηλονότι ἐκ τῶν ἀποτελούντων τὴν ἀδελφότητα μοναχῶν, οἵτινες, συνδρομῇ τῶν χριστιανῶν λαϊκῶν τε καὶ ἱερωμένων, ἀνωκοδόμησαν τὴν κατηρειπωμένην μονήν· δι' ὃ ἐν αὐτῇ ὠφείλετο νὰ μνημονεύηται ἀδιαλείπτως καὶ ὁ Μάξιμος σὺν τῇ χρηματισάσῃ συμβίῳ αὐτοῦ Ζωῇ.² Πρωτουργός τῆς

ἐκ βάθρων ἀνοικοδομήσεως τῆς μονῆς τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἐγένετο Θεωνᾶς, ὁ μετέπειτα μητροπολίτης Θεσσαλονίκης, λαβὼν ἔγγραφον συγκατάθεσιν τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰωάσαφ, χρονολογουμένην ἔτει 'ζλθ' ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ, ἰνδ. δ' (=1531)· εἰς τὴν ἀνοικοδόμησιν προέβη χάριν τοῦ ὁσιομάρτυρος Ἰακώβου, συμμαθητοῦ αὐτοῦ ὑπὸ τῷ διδασκάλῳ Ἰακώβῳ τῷ Γέροντι ἐν τῇ σκήτῃ τῆς ἐν τῷ ἁγίῳ ὄρει ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, καταστήσας αὐτὴν ἡσυχαστήριον ἑκατὸν πεντήκοντα μοναχῶν.¹ Ἐὰν συναρμόσωμεν ταῦτα καὶ τὸ σημείωμα τῶν τέκνων τοῦ Μανουὴλ Ξανθίνου, τὸ παρατεθὲν ἐν τῇ ὑποσημειώσει ἐπιτρέπεται νὰ θεωρήσωμεν καὶ αὐτὸν μαθητὴν τοῦ Γέροντος Ἰακώβου, συμμαθητὴν τοῦ ὁσιομάρτυρος Ἰακώβου, τοῦ καὶ Ἀββᾶ ἐπικεκλημένου· ἐνισχύεται δὲ καὶ ἡ ἐξενεχθεῖσα γνώμη περὶ τῆς πατρίδος αὐτοῦ, τῆς Ξάνθης, γειτνιαζούσης ὅπως δῆποτε τῇ τε ἐν Ἀγίῳ ὄρει μονῇ καὶ τῇ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ. Τὸ ὀφφίκιον τοῦ Μεγάλου Χαρτοφύλακος ὁ ἔχων «ἐκ τῆς» τάξεως κυρίως τῶν ἱεροδιακόνων... ἔχει «τὰς ἱερολογίας τῶν μνηστειῶν, τὰς ὁποίας» ἱερολογῶν καὶ ἀναγράφοντας τὰς πέμπει «εἰς τοὺς ἱερεῖς τῶν ἐνοριῶν νὰ τὰς εὐλογήσῃ... καὶ τὰ τῶν γάμων νομίμως φροντίξει γίνεσθαι»·² αὐτὸς ἐπομένως ἦτο ὁ ἀρμοδιώτερος εἰς συγγραφὴν πραγματείας περὶ συνοικεσιῶν καὶ περὶ βαθμῶν συγγενείας, διὸ καὶ ὁ Οἰκουμενικὸς πατριάρχης Ἱερεμίας ὁ ἀπὸ Σοφίας (1520-1544) τῷ Μανουὴλ Ξανθίνῳ, τότε μεγάλῳ χαρτοφύλακι ὄντι, ὥρισε τὴν περὶ τοῦ θέματος τούτου συγγραφὴν, ἀνακριβῶς λεγομένην ὑπὸ τινων ἔργον αὐτοῦ τούτου τοῦ πατριάρχου.³ Τῆς πραγματείας

1. E. Legrand, Bibl. Hell. XV—XVI siècle, t. II, 1, note 1.

2. Ἐν βομβυκίνῳ φύλλῳ 379, τελευταίῳ τοῦ μεμβρανίου κώδικος, τοῦ δεκάτου αἰῶνος, ὑπ' ἀρ. ccxxiv τῆς Κοῖσινιανῆς Βιβλιοθήκης, ἀναγινώσκονται τὰ ἑξῆς, μεταγενεστέρᾳ χειρὶ γραφέντα: «Τὸ παρὸν βιβλίον ὁ Πραξαπόστολος σὺν τῇ ἐν αὐτῷ θείᾳ Ἀποκαλύψει τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἀγορὰ καὶ ἴδιον κτῆμα ὃν τοῦ μακαρίτου μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς καθολικῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κυροῦ Μανουὴλ ἱεροδιακόνου τοῦ Ξανθικοῦ, τοῦ διὰ τοῦ θείου καὶ ἀγγελικοῦ σχήματος μετονομασθέντος Μαξίμου μοναχοῦ, ἀφίερται καὶ προσηλώθη παρ' ἡμῶν τῶν ἐκείνου τέκνων εἰς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν καὶ σεβασμὴν μονὴν τῆς ἁγίας μου Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας τῆς περὶ τὴν ἐπαρχίαν τῆς μητροπόλεως Θεσσαλονίκης ἔγγιστα οὔσης τῆς Γαλατίτσας, ἥντινα ἀνήγειρον καὶ χάριν τοῦ ὁσιομάρτυρος Ἰακώβου τοῦ καὶ Ἀββᾶ ἐπικεκλημένου οἱ ἀπὸ τοῦ ἐκείνου τάγματος καταγόμενοι μοναχοί, βοηθεῖα καὶ συνδρομῇ χριστιανῶν πολλῶν ἱερωμένων τε καὶ λαϊκῶν ἐν ταύτῃ ἀδελφότητι γενομένων· μεθ' ὧν εἷς ἔστι τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν καὶ ὁ ἀνωτέρω ρηθεὶς κυρὸς Μάξιμος μοναχός, ὃς καὶ ὀφείλει μνημονεύεσθαι ἀδιαλείπτως ἐν τῇ θείᾳ αὐτῇ μονῇ σὺν τῇ κατὰ κόσμον Ζωῇ τῇ χρηματισάσῃ συμβίῳ ἐκείνου· καὶ ὅστις τὴν τοιαύτην...» κτλ. [Ἐπον-

ται τὰ συνήθη ἐπιτίμια κατὰ τῶν ὑποξαιρεσόντων τὸ βιβλίον]. Montfauconius, Bibl. Coisl. Parisiis 1715, cod. ccxxiv, σελ. 275-276.

1. Π. Παπαγεωργίου, Ἐκδρομὴ εἰς τὴν βασιλ. καὶ πατριαρχ. μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας ἐν τῇ Χαλκιδικῇ σελ. 71—72 ἐν VII τόμῳ (1898) τοῦ Byz. Zeitschr. (σελ. 57—82). Π. Γ. Ζερλέντης, περὶ τινων μητροπολ. Θεσσαλ., ἐν τῷ XII τ. (1905) τοῦ Byz. Zeitschr.

2. Χρύσανθος, Συνταγματίον κτλ., ἐνετίησι 1778, σελ. 9—11.

3. Fabricius, B. G. τ. XI (οὐχὶ τ. Ζ' ὡς ὁ Γεδεὼν λέγει ἐν σημ. 792 τῶν Π. Π.) σ. 638: tractatus de cognatione, quatenus connubium impedire potest, ἐν τῇ Βιβλ. Βιέννης. Ζαβίρας, Ν. Ἑλ. σ. 333, περὶ συγ-

τοῦ Ξανθίνου πλεῖστα σώζονται ἀντίγραφα εἰς τὰς βιβλιοθήκας Βενετίας, Βιέννης, Τουρίνου, τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγιοταφικοῦ Μετοχίου, ἐν τοῖς Νανιανοῖς χειρογράφοις καὶ ἄλλαχοῦ· ὁ τίτλος αὐτῆς ἔχει διαφοροὺς τύπους, οἷον: Ἐκθεσις κεκωλυμένων καὶ ἀκωλύτων γάμων.¹ Ἐκθεσις περὶ κεκωλυμένων γάμων κτλ.² περὶ συνοικεσίων.³ Ἐκθεσις τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων⁴ καὶ οὕτω καθεξῆς. Πλήρη τίτλον εὐρήσομεν ἐν τῇ τύποις ἐκδόσει τῆς πραγματείας· ἐξέδωκε δ' αὐτὴν ὁ Ζαχαρίας Σκορδύλιος, περιλαβὼν ἐν τῷ ἔργῳ, ὅπερ ἐτύπωσε τὸ πρῶτον ἐν Βενετίᾳ τῷ 1564 ὑπὸ τὸν ἀκόλουθον τίτλον: «Περὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν συνοπτικὴ συλλογὴ ἐκ διαφορῶν συντεθεῖσα παρὰ Ζαχαρίου ἱερέως Σκορδυλίου Κρητός, ἐπονομαζομένου Μαυραφᾶ καὶ ἐπιτρόπου τοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἰωάσαφ». Τούτοις δ' ἀμέσως ὁ συλλογεὺς προστίθησι: «σὺν τοῖς ἄλλοις κατεστρώθη· Μανουήλου ἱεροδιακόνου καὶ Μεγάλου Χαρτοφύλακος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας ἔκθεσις ἀπλουστέρα τε καὶ συντομωτέρα, συντεθεῖσα παρ' ἡμῶν ἀρτίως καὶ ἐκδοθεῖσα ὀρισμῶ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου κυρίου Ἱερεμίου». Τὸ βιβλίον τοῦ Σκορδυλίου ἀνετυπώθη τῷ 1569, κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Γέρλαχ θεωρουμένην ἀμφίβολον, τῷ 1588, τῷ 1593, μετὰ τοῦ αὐτοῦ

γενεῖας τουτέστι πότε ὁ γάμος κωλύεται. Ὁ Ἰω. Βελούδης διέγνω τὸ λάθος μεταδὸς τῷ Μ. Γεδεῶν τὴν ἐπιγραφὴν αὐτῆς: Ἐκδοσις (περὶ συγγενείας δηλονότι) ἀπλουστέρα καὶ συντομωτέρα συντεθεῖσα παρ' ἡμῶν ἀρτίως καὶ ἐκδοθεῖσα ὀρισμῶ τοῦ παναγιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότη τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἱερεμίου [Ἐκκλ. Ἀλφθ. (1884/5) σελ. 37]. Ὁ Νανιανὸς κώδιξ 229, τοῦ ιγ' αἰῶνος, ἐν σ. 2 ἔχει: «Περὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν ἐκ τοῦ τρίτου βιβλίου τῶν Ἰνστιτούτων»· εἶτα ἐν τῷ αὐτῷ φύλλῳ: «Ἐκθεσις ἀπλουστέρα καὶ συντομωτέρα περὶ κεκωλυμένων καὶ ἀκωλύτων γάμων· συντεθεῖσα παρὰ Μανουὴλ τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος τῆς ἀγίας καὶ σεβασμίας τοῦ Θεοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας καὶ ἐκδοθεῖσα ὀρισμῶ τοῦ παναγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυροῦ Ἱερεμίου». ἄρχ. ἡ συγγένεια διαιρεῖται εἰς πέντε. (Mingarelli, cod Mss. Gr. apud Nanios κτλ. σελ. 423).

1. Α. Π. Κεραμεύς, Ἱερ. Βιβλ., ἐν Ἱερουπόλει 1897, τ. Γ', σ. 65-66. — Τ. Δ', σ. 259.

2. Fabricius, B. G. XV, 668: expositis de matrimoniiis prohibitis etc.

3. Μ. Γεδεῶν, Πατρ. Πίν. σ. 506.

4. Α. Π. Κεραμεύς, αὐτόθι, Δ' σ. 389.

τίτλου ἀπαραλλάκτως. Ὁ Ζαβίρας λέγει ὅτι ἐξεδόθη καὶ ἐν τῷ Εἰρμολογίῳ ἢ ἔκθεσις αὕτη τῷ 1553, ἔκδοσις ἄγνωστος τοῖς βιβλιογράφοις, ἢ 1753 κατὰ τὸν Σάθαν, ὡσαύτως ἄγνωστος ἔκδοσις, ἅτε πρώτης θεωρουμένης τῆς ἐν ἔτει 1603 καὶ δευτέρας τῆς τῷ 1643.¹ περιελήφθη δὲ καὶ εἰς τὰς μετέπειτα ἀνατυπώσεις τοῦ Εἰρμολογίου.²

Εἰ καὶ χαρακτηρίζεται ἡ ἔκθεσις ὑπὸ τοῦ Ξανθίνου ὡς ἀπλουστέρα καὶ συντομωτέρα, ἀπαντᾷ ἐν τούτοις σύστασις αὐτῆς, ὅτι «κατὰ πλάτος τὰ Κανονικὰ καὶ μὴ συνοικέσια καταλέγει». Ὁ τοῦ Μανουὴλ Ξανθίνου τίτλος τοῦ ἔργου, παρεντεθείς ἐν τῷ τίτλῳ τῆς συλλογῆς τοῦ Ζαχ. Σκορδυλίου ἀπεπλάνησε τοὺς ἀσχοληθέντας περὶ τῶν δύο τούτων συλλογέων· ἄλλοι μὲν ἐξέλαβον συλλογέα τῆς ἐκθέσεως τὸν μέγαν ρήτορα Μανουὴλ τὸν Κορίνθιον.⁴ ἄλλοι δὲ τὸν αἰῶνάς τινος πρὸ αὐτοῦ ἀκμάσαντα Μανουὴλ τὸν Ὀλόβολον,⁵ γράψαντα εἰς ἀρχαίαν γλῶσσαν τὴν ἔκθεσιν, παραφράσαντα δ' αὐτὴν τὸν Σκορδύλιον ἐπὶ τὸ ἀπλούστερον. Ὁ Βελούδης λέγει τὸν Ξανθινὸν μέγαν ρήτορα,⁶ ὁ δὲ Χρ. Φιλητᾶς, ἀπορίᾳ κατεχόμενος περὶ αὐτοῦ, ἀνεμνήσθη τοῦ ἐν ἔτει 1638 ὑπογραφέντος πρὸς Μανουὴλ μεγάλου χαρτοφύλακος, καὶ κατ' ἀκολουθίαν εἰκάσεν ὅτι νεώτατος συνέγραψε τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος ἔκθεσιν.⁷ Οὗτος ἐπλανήθη καὶ διότι τὸν ἐν τῷ τίτλῳ τῆς Ἐκθέσεως μνημονευόμενον οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ἱερεμίαν ἐξέλαβε τὸν ἀπὸ Λαρίσσης, τὸν δις πατριαρχεύ-

1. Α. Π. Βρετός, Νεοελ. Ἀθῆν. 1854, Α', σ. 12, ἀρ. 28, κατὰ μαρτυρίαν τοῦ Cave. Ὁ Μ. Γεδεῶν ἀναφέρει ἔκδοσιν ἔτει 1853, παραπέμπων εἰς τὴν 314 σ. τοῦ Ἑλληνομνήμονος· ἀλλ' ἐκεῖ ὁ Χρ. Φιλητᾶς ἀναφέρει ἔκδοσιν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἄλλου τινὸς ἔργου, εἰς τὰ προλεγόμενα τοῦ ὁποῦ ὑπάρχει μνεία τοῦ Ζ. Σκορδυλίου. Ὁ Σάθας, ἀντιγράψας τὰ παρὰ Ζαβίρα, διττῶς ἐλανθάσθη, ἔτος μὲν τῆς ἐκδόσεως τοῦ Εἰρμολογίου ἔχει 1753, ἐπώνυμον δὲ τοῦ Μανουὴλ Ξανθοῦ ἀντὶ Ξανθίνου.

2. Κατὰ τὰ ἔτη 1780, 1800, 1811. Α. Π. Βρετός, Ν. Φ. Α' σ. 102, ἀριθ. 291.

3. Χριστόφορος μοναχός, Κανονικὸν κτλ. ἐν Κ/πόλει αὐ', σ. 97, σημ. 1.

4. Σάθας, Ν. Φ. σ. 124. Fabricius, B. G. XI, σ. 668. Η. Μουστοξύδης, Ἑλληνομν. σ. 313.

5. Fabricius, B. G. XI. σ. 666. Η. καὶ κατ' αὐτὸν Σ. Α. ἐν σ. 17 τοῦ Σχεδιάσματος τοῦ Παράνικα. Ὑπεδείχθη τὸ λάθος ὑπὸ Μουστοξύδου ἐνθ' ἀν. καὶ Μ. Γεδεῶν, Ἐκκλ. Ἀλφθ. Ε', σ. σ. 37.

6. Ἐν ἐπιστολῇ πρὸς Μ. Γεδεῶν, ἐνθ. ἀν.

7. Ἐν σελ. 312 τοῦ Ἑλληνομνήμονος.

σαντα μεταξύ των ἐτῶν 1571—1595, ἀντὶ τοῦ ἀπὸ Σοφίας (1520—1546), κακίσας τὸν Σκορδύλιον ἢ ὡς ἀμελήσαντα κατὰ τὰς ἀνατυπώσεις τοῦ ἔργου νὰ μεταβάλῃ τὸ τοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ ὄνομα, ἢ ὡς ἀσμενίζοντα εἰς τὴν διατήρησιν τοῦ πρώτου ἀξιώματος ἐναντίον τῆς ἀληθείας,¹ ὑποπεσὼν ἅμα καὶ εἰς ἐτέραν πλάνην, διότι ἐξέλαβε τὸν ὀρισμὸν τοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου ὡς ἀπευθυνθέντα οὐχὶ εἰς τὸν Ξανθινόν, ἀλλ' εἰς τὸν Σκορδύλιον. Πᾶσαι αὗται αἱ γνώμαι πίπτουσι, τὸ δὲ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ Μανουὴλ Ξανθινός, ἱεροδιάκονος καὶ μέγας χαρτοφύλαξ συνέθετο τὴν πραγματείαν ταύτην ὀρισμῶ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἱερεμίου τοῦ ἀπὸ Σοφίας, ἐγκρίσει αὐτοῦ ἐκδοθεῖσαν, οὐχὶ τύποις, ἀλλ' εἰς χρῆσιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ὁ Ζ. Σκορδύλιος, ἐξαρχος καὶ ἐπίτροπος ὢν τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάσαφ τοῦ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως (1555—1565), ἐξέδωκεν αὐτήν, περιλαβὼν ἐν ἰδίᾳ συλλογῇ, τὸ πρῶτον ἔτει 1564· αἱ δὲ μετέπειτα ἐκδόσεις ἦσαν ἀπλούστατα ἀνατυπώσεις τοῦ ἔργου, καὶ ἐπομένως οὐδεμία μεταβολὴ ἐπετρέπετο. Κατὰ τὴν πρώτην ἐκδοσιν, ἔτει 1564, ὁ Μ. Ξανθινός ἐζή, ἀποβαλὼν τὸ ὀφείκειον τοῦ μεγάλου χαρτοφύλακος, μείνας δ' ἱερεὺς, μέλλων νὰ ἐφησυχάσῃ ἢ καὶ ἐφησυχάσας εἰς τὴν ἐν Γαλατίτσα ἱερὰν μονὴν τῆς ἁγίας Ἀναστασίας τῆς Φαρμακολυτρίας, ἧς ἦτο εἰς τῶν ἀδελφῶν, ὡς εἶδομεν. Τεκμαιρόμεθα ταῦτα ἐκ τοῦ ἐπομένου εἰς αὐτὸν ἐπιγράμματος τοῦ ἐκδότου τῆς ἐκθέσεως:

ΖΑΧΑΡΙΟΥ ΙΕΡΕΩΣ

Χαρτοφύλαξ πάρος ἀρχιεπιστολίας πείσματα ᾔλυσεν
ἐρμείην τέχνην· νῦν δ' ἱερεὺς ἀλιτρός.

Ἀντίγραφον τῆς συλλογῆς ταύτης τοῦ Σκορδυλίου, φιλοπονηθὲν ὑπὸ Στυλιανοῦ Ρίκη Κερκυραίου, καὶ σωζόμενον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ πανεπιστημίου τοῦ Τουρίνου φέρει χρονολογίαν «ἐν ἔτει αὐτῇ, ὁκτωβρίου ιγ'»· ὁ Μουστοξύδης² λέγει ὅτι τὰς δεκάδας παρήλλαξεν ὁ ἀντιγραφεὺς, ἀλλὰ πιθανώτερον, νομίζομεν, ἐτυπώθη ἢ ἀνεγνώσθη κακῶς ἢ ἐν τῷ χειρογράφῳ χρονολογία αὐτῇ ἢ μᾶλλον αὐτῇ. Εἰς τὸ προτελευταῖον φύλλον τῆς ἐκ

δόσεως τοῦ 1564 ἀναγινώσκονται τὰς ἐξῆς: «Τὰ παρόντα συνοικέσια ἐτυπώθη ἐνετίησιν ἐν οἰκίᾳ Ἰακώβου τοῦ Λεονγκίνου... συλλογῇ καὶ ἐπιμελείᾳ Ζαχαρίου ἱερέως Σκορδυλίου τοῦ Κρητὸς... ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ αὐξδ' ἐν μηνὶ ἐκατομβαιῶνι» (=1564, Ἰουνίῳ). Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τῆς τοῦ 1588 ἐκδόσεως ταῦτα: «Τὰ παρόντα συνοικέσια ἐτυπώθη ἐν ἐνετίαις ἐν οἰκίᾳ Πέτρου τοῦ Τζανέτου καὶ ἐπιμελείᾳ Γεωργίου ἱερέως Βλαστοῦ κρητὸς, τοῦ ἐπονομαζομένου Πουνιαλέτου, ἔτει τῷ ἀπὸ τῆς ἐνσάρχου... αὐτῇ»¹ ἐκ τούτου συμπεραίνομεν ὅτι ἦτο μακαρίτης τότε ὁ Σκορδύλιος. Ἀντίτυπον τῆς πραγματείας ταύτης εὐρισκόμενον, ἐν τῷ Βρεττανικῷ μουσεῖῳ, ὁ Legrand θεωρεῖ τυπωθὲν ἔτει 1593.² Ἡ ἐκδοσις αὕτη ὡς καὶ ἡ τοῦ 1564 φέρουσι προσωπογραφίαν, ὁμοίαν τῇ ὑπαρχούσῃ εἰς τὴν ἔτει 1563 τυπωθεῖσαν συλλογὴν ἐπιγραμμάτων κτλ. ἐπιμελείᾳ τοῦ Σκορδυλίου, ἐκατέρωθεν τῆς ὁποίας φέρονται τὰ γράμματα ΠΖ. Ὁ Legrand ἀναδημοσιεύσας τὴν εἰκόνα, πιθανὴν σημασίαν τῶν γραμμάτων λέγει *Πρόσωπον Ζαχαρίου*.³ βέβαιον ἡμεῖς νομίζομεν Παπᾶ Ζαχαρίας. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ Μανουὴλ Ξανθινοῦ καὶ τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ ἔχομεν ἡμεῖς γνωρίσει καὶ παραθέτοντες αὐτά, σημειοῦμεν ὅτι ὁ Ἰω. Βελουῆδος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ Legrand ἀπεκρίθη ὅτι οὐδεμίαν ἐν τοῖς χειρογράφοις αὐτοῦ εὔρε σημειώσιν, δυσκολωτάτην δὲ πιστεύει καὶ τὴν ἀνακάλυσιν τοιαύτης [Legrand, B. Hel. II, σ. 1, σημ. 1].

8. «Περὶ τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πότους χρόνους ἐζήσε(ν) καθένας εἰς τὸν θρόνον» ἐπιγράφεται τὸ τῷ κεφάλαιον περιέχει δὲ τὰς ἐπομένους χρονολογικὰς σημειώσεις περὶ τῶν κατὰ τὰ ἔτη 1311-1333 πατριαρχευσάντων, τὰς ὁποίας, καίπερ ἀσαφῶς ἐκτεθειμένας, εὐρίσκωμεν ὁμῶς ἀξίας μνείας, ὡς συμπληρούσας τὰ κατὰ τὴν περίοδον ἀκριβῶς ταύτην ὑπάρχοντα κενὰ εἰς τοὺς πατριαρχικοὺς Καταλόγους τοῦ Ματθαίου Κιτάλλα καὶ τοῦ Φιλίππου Κυπρίου· αὗται δ' εἰσὶ: «Νήφων χρόνους γ' καὶ μῆνας... καὶ ἐξεβλήθη κατὰ μῆνα ια' τοῦ» Ἀπριλίου τῆς η' ἰνδικτιῶνος· κατὰ τὴν ιβ'

1. Αὐτόθι.

2. Μουστοξύδης, Ἑλληνομν. σ. 307. Σάβας, Ν. Φ. σ. 168/6. Pasini, Catal. κτλ I, 258, ἐν τῇ λατινικῇ μεταφράσει τοῦ σημειώματος ἔχει ἔτος τοῦ αὐτοῦ, δι' ἀριθμῶν δὲ 1536.

1. Legrand, B. H. τ. II, σ. 51.

2. Αὐτόθι, σελ. 88.

3. Αὐτόθι, τόμ. I σελ. 315.

» τοῦ Μαΐου μηνὸς τῆς ιγ' ἰνδικτιῶνος ὁ Γ.λυ-
 » κὺς Ἰωάννης, λογοθέτης τηνικαῦτα τοῦ
 » δρόμου· παρῆτήσατο κατὰ τῆς ια' Μαΐου
 » τῆς ιδ' ἰνδικτιῶνος. Κατὰ τὴν κβ' Μαρτίου
 » τῆς γ' ἰνδικτιῶνος Γεράσιμος· χρόνον α'.
 » Μετὰ χρόνους β', μῆνας ζ' καὶ ἡμέρας ια',
 » κατὰ τὴν τοῦ Νοεμβρίου τῆς ζ' ἰνδικτιῶ-
 » νος ἡμέρα(ν) γ', ὁ ἀγιορεΐτης Ἡσαΐας, χρό-
 » νους δέκα». Συνδυάζοντες τὰς σημειώσεις
 ταύτας πρὸς τὰς ἐκδοθείσας ὑπὸ τοῦ Λαβθείου
 ἐκ κώδικος τῆς Κλαρομοντανῆς βιβλιοθήκης,
 τὰς ἀναδημοσιευθείσας ὑπὸ τοῦ Ἀνσέλμου
 Βανδουρίου (Imp. Orient., not. 576) ἔχο-
 μεν τὸν ἐπόμενον χρονολογικὸν πατριαρχικὸν
 πίνακα: *Νήφων*· ἔτη τρία καὶ μῆνας δέκα,
 ἀπὸ τῆς 11 Ἀπριλίου 1310 (η' ἰνδ.) ἕως
 Φεβρουαρίου 1314. Χηρεία (βραχυχρόνιος,
 κατὰ Γεδεών, Π. Π., σ. 414) ἀπὸ Φεβρουα-
 ρίου 1314 ἕως τῆς 11 Μαΐου 1315. Ἰωάν-
 νης ὁ Γ.λυκὺς· ἔτη τέσσαρα, ἀπὸ τῆς 12
 Μαΐου 1315 (ιγ' ἰνδ.) ἕως τῆς 11 Μαΐου
 1319 (β' ἰνδ. ἀντὶ ιδ'). Χηρεία (ἀμνημόνευ-
 τος παρὰ Γεδεών) ἀπὸ τῆς 12 Μαΐου 1319
 ἕως τῆς 21 Μαρτίου 1320. Γεράσιμος· ἔτος
 ἓν καὶ μὴν εἰς, ἀπὸ τῆς 22 Μαρτίου 1320
 ἕως τῆς 19 Ἀπριλίου 1321, ὅτε κατὰ Γρη-
 γορᾶν ἀπέθανε. Χηρεία (τριακοντάμηνος παρὰ
 Γεδεών, Π. Π., σ. 417), ἔτη δύο, μῆνες ἐπτὰ,
 ἡμέραι ἑνδεκά, ἀπὸ 21 Ἀπριλίου 1321 ἕως
 τῆς 30 (λ' ἀντὶ γ) Νοεμβρίου 1323 (ζ' ἰνδ.)
 Ἡσαΐας· ἔτη δέκα, ἀπὸ τῆς 1ης Δεκεμβρίου
 1323 μέχρι Δεκεμβρίου τοῦ 1333 ἔτους.

9. Ἐκ τοῦ προοιμίου τοῦ Μαλαξοῦ μαν-
 θάνομεν ὅτι προέβη εἰς τὴν μετὰφρασιν εἰς
 κοινὴν γλῶσσαν τῶν ἱερῶν κανόνων, διότι καὶ
 ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἐπεχείρησαν τοῦτο ἄγνω-
 στον ποιοὶ ἦσαν οὗτοι· ὁ Μ. Γεδεών ἐν πρα-
 γματείᾳ «αἱ παρ' ἡμῖν συλλογαὶ τῶν ἱερῶν
 κανόνων κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους» (ἐν
 τῇ Ἐκκλησ. Ἀληθείᾳ. τ. II', 1887/8 σ.
 6 κ. ἐ.) θεωρεῖ τὸν Μαλαξὸν πρῶτον συλλο-
 γέα, παρατρέχων ἀνωνύμου τινὸς νομικὴν
 συλλογὴν, γραφείσαν φθίνοντος τοῦ ΙΕ' ἢ
 ἀρχομένου τοῦ ΙΣ' αἰῶνος, σφζομένην δ' ἐν
 τῇ ἱερᾷ τῶν Ἰβήρων μονῇ, ἐν Ἀγίῳ Ὁρει.
 Ἡ μεγάλη πληθὺς τῶν σφζομένων ἀντιγρά-
 φων τῆς συλλογῆς ταύτης τοῦ Μαλαξοῦ, πολ-
 λαπλασιαζόμενων οὐχὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου,
 ὥς τινες ἀναποδείκτως λέγουσιν, ἂν καὶ μαρ-
 τυροῦσιν ὅτι εἶχεν οὗτος καὶ τὴν ἀντιγραφὴν
 βιοποριστικὸν ἔργον, ἀλλ' ὑπὸ διαφόρων κατὰ
 διαφόρους ἐποχὰς ἐν διαφόροις τόποις, ἀπο-

δείκνυσι τρανότατα καὶ τορώτατα, ὅτι ὁ ὀρ-
 θόδοξος τῆς Ἀνατολῆς κλῆρος ἠννόει νὰ κυ-
 βερνᾷ τὸ ἐκκλησιαστικὸν σκάφος οὐχὶ αὐθαί-
 ρετως καὶ ἄνευ πυξίδος, ἀλλ' ἐπὶ τῇ βάσει
 τῶν κανόνων, τοὺς ὁποίους ἐθέσπισαν οἱ ἅγιοι
 Ἀπόστολοι, αἱ Οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι καὶ οἱ
 θεῖοι Πατέρες καὶ ἡρμήνευσαν μεταγενέστεροι
 σοφοὶ καὶ ἱεροὶ ἄνδρες. Ἡ πρωτότυπος γλῶσσα
 τοῦ κειμένου αὐτῶν, ἐπειδὴ, ἐνεκα τῶν διὰ
 μέσου τῶν αἰώνων περιστάσεων καὶ ἀτασθα-
 λιῶν, δυσνόητος καὶ ἀκατάληπτος εἶχεν ἀπο-
 βῆ, χρησιμώτατον ἔργον ἐπραξεν ὁ Μαλαξὸς
 συμπήξας αὐτὸ εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν, τὴν
 λαλουμένην καὶ παρὰ πάντων ἐννοουμένην,
 καὶ διὰ τοῦτο ἀπλήστως ἀντεγρᾶφη καὶ ἐκυ-
 κλοφόρησε, καίπερ ἐνέγον μύθους τινὰς καὶ
 προλήψεις, κρατούσας ἴσως κατὰ τοὺς χρό-
 νους τῆς συμπήξεως, μὴ ἐξοβελισθείσας δ' ἐ-
 φεξῆς ὑπὸ τῶν διαφορῶν ἀντιγραφῶν. Ἡ
 ἀκμὴ τοῦ ἔργου διετηρήθη μέχρι τελους σχε-
 δὸν τοῦ ΙΗ' αἰῶνος· ἐν ἔτει 1787 ὁ ἐκ Δη-
 μητσάνης ἱερομόναχος Ἀγάπιος ἐξέδωκεν ἐν
 Βενετίᾳ «συλλογὴν Κανόνων», προβάς εἰς
 τοῦτο διὰ τὸ «ἀπατάσθαι πολλοὺς ὑπὸ πολ-
 λῶν καὶ διαφορῶν χειρογράφων τινῶν Κανο-
 νικῶν, μύθους ὀθνεῖους μᾶλλον ἢ κανόνας
 θεῖους ἐχόντων», ὡς ἐν τῷ προλόγῳ γράφει,
 λέγων καὶ ταῦτα: «τὰ ἀνώνυμα ἐκεῖνα Κα-
 νονικὰ βλάβην οὐ τὴν τυχοῦσαν τοῖς μετερ-
 χομένοις αὐτὰ καὶ ἀπάτην ἐμποιοῦσι».¹
 παρὰ ταῦτα, ἅτινα ἴσως εἶχον καὶ σκο-
 πὸν συστατικὸν ὑπὲρ τῆς ἰδίας συλλογῆς «ἵνα
 τὴν κτῆσιν αὐτῆς ἀπόνως καὶ εὐώνως κοινὴν
 καταστήσῃ τοῖς ὀρθοδόξοις», τὸ ἔργον τοῦ Μα-
 λαξοῦ εὐρεῖαν εὐρε κυκλοφορίαν, ποθητὸν γενό-
 μενον κτῆμα, διότι περιελάμβανε καὶ θέματα
 ἱστορικὰ καὶ χρονολογικά, καὶ κεφάλαια περὶ
 μνηστείας, γάμων, κληρονομίας, τύπους δια-
 ζυγίων, διαθηκῶν, ἐπιστολικῶν τίτλων με-
 ταξὺ τῶν διαφορῶν βαθμῶν τοῦ κλήρου καὶ
 τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων καὶ λοιπὰ, ὡς ἐν
 τῷ πινάκι ἐξετέθησαν. Ἐὰν πιστῶς καὶ ἀκρι-
 βῶς ὁ Μαλαξὸς ἡρμήνευσεν εἰς τὴν κοινὴν
 φράσιν τὰ κείμενα δὲν ἐξετάζομεν, ὅχι μόνον
 διότι τοιαύτη ἔρευνα θρησκευτικῶν θεμάτων
 ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ Κανονισμοῦ τοῦ Συλ-

1. Zach. von Lingenthal, ἐνθ. ἀν., σ. 41. Μ. Γεδεών, Ἐκκλ. Ἀληθ. τόμ. Η' 1887/8, σελ. 16. Ε. Κα-
 στοόρη, περὶ τῆς ἐν Δημητσάνῃ ἑλλην. σχολῆς, ὅστις
 λέγει ὅτι ὁ ἐκδότης «διένειμε δωρεὰν εἰς τὰς ἀπανταχοῦ
 ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια» τὸ βιβλίον.

λόγου, ἀλλὰ καὶ διότι αὕτη ὑπερβαίνει τὰς ἡμετέρας γνώσεις. Τὴν χρησιμότητα τοῦ ἔργου ὠμολόγησαν οὐχ ἥττον καὶ νεώτεροι. Λέων ὁ Ἀλλάτιος ἐπεκαλέσθη αὐτό· ὁ δὲ Lingenthal γράφων ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Βυζαντινοῦ δικαίου περὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου πλειστάκις ἀναφέρεται εἰς τὸν Μαλαξὸν ὡς συμπήξαντα τὴν συλλογὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῇ βάσει βυζαντινῶν μόνον πηγῶν.¹ Λέγων δὲ ὁ αὐτὸς νομομαθὴς, ὅτι ἀπὸ τὸν Μαλαξὸν δὲν περιέμενεν ὑψηλότερον ἔργον,² δὲν γνωρίζει ἡμῖν ἐκ ποίας ἀπόψεως ἐπήγαγε τὴν τοιαύτην κρίσιν· ὁ Μαλαξὸς οὐδὲν ἄλλο προϋτίθετο εἰμὴ νὰ καταστήσῃ καταληπτοὺς τοὺς ἱεροὺς κανόνας εἰς τοὺς μὴ ἐννοοῦντας τὴν ἀρχικὴν τούτων γλῶσσαν· διέγνω τὴν χρησιμότητα τῆς παραφράσεως εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν δύο ὅλους αἰῶνας πρὸ τοῦ Ἀγαπίου καὶ τοῦ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, τοῦ ἐκδότου τοῦ «Πηδαλίου» (1800), καὶ μάλιστα ἐκείνων τῶν κανόνων, ὅσοι ἦσαν κυρίως κατ'ἀλληλοὶ καὶ σημαίνοντες, ἐν αἷς περιστάσεσι διετέλει ὁ ὀρθόδοξος λαός, πρὸς ἐμπέδωσιν τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ παραδόσεων καὶ λειτουργίαν τῶν διατάξεων τοῦ παρ' αὐτῷ κρατοῦντος οἰκογενειακοῦ δικαίου. Διὰ ταῦτα μετ' ἐπαίνου καὶ εὐγνωμοσύνης διατηρήσομεν τὴν μνήμην αὐτοῦ.

Α'

Μνεῖται πηγῶν καὶ κεφάλαια, ἐν οἷς αὐταὶ φέρονται.

Ἀθανασίου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· α', ιη', ρδ', ρπ', ρης', σοξ'.
 Ἀθανασίου, πατριάρχου Κ/πόλεως· ρης'.
 Ἀλεξίου Κομνηνοῦ, αὐτοκράτορος· κς', ρκ', ρμξ'.
 Ἀναστασίου, πατριάρχου Ἀντιοχείας· τκη', τκθ'.
 Ἀναστασίου (ἁββᾶ), Σιναΐτου· κη', σκδ', σλβ', σιη', σνθ', σξβ', σξς'.
 Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου, αὐτοκράτορος· ρης'.
 Ἀποστολικοὶ κανόνες [πλειστάκις].
 Ἀρμενοπούλου· [ὁμοίως].
 Ἀρσενίου, πατριάρχου Κ/πόλεως· ρλε'.
 Βαλσομῶνος, πατριάρχου Ἀντιοχείας [πλειστάκις].
 Βασιλείου = Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ Βασιλείου, αὐτοκρατόρων.
 Βασιλείου, τοῦ Μεγάλου· ιδ', νθ', ρλδ' ρμθ', ροδ', ρπβ', σ'.
 Βιβλιοθήκης, τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ ἁγ. Σοφίας· λγ'.
 Βλαστάρεως, Ματθαίου [πλειστάκις] — τοῦ νομοθέτου (;)· ριζ'.

1. Ἡ πραγματεία ἐν Θέμιδος, τόμ. Ζ', σελ. 324-382 ἐδημοσιεύθη.

2. Zach. von Lingenthal, ἐνθ' ἀν. σ. 5.

Γερμανοῦ, πατριάρχου Κ/πόλεως· οβ', ρη', ρμς', σοδ', σοε', σπβ', σια'.
 Γεωργίου, πατριάρχου Κ/λεως τοῦ Ξιφιλίνου· σπγ'.
 Γρηγορίου, Θεολόγου· ε', ρμη'.
 Γρηγορίου, Νύσσης ἐπισκόπου· οβ', σκξ'.
 Γρηγορίου, Ρώμης πάπα, τοῦ Διαλόγου· ριδ'.
 Διονυσίου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· ρδ'.
 Διονυσίου, Κων/πόλεως· ρογ'.
 Ἡλίου, Κρήτης ἐπισκόπου· ιδ'.
 Ἡσαίου, μοναχοῦ καὶ ἐγκλείστου· ριε'.
 Θεοδώρου, Στουδίτου· σιγ'.
 Ἰουστινιανοῦ, αὐτοκράτορος· κε', ος', σλη', σλθ'.
 [Ἰσαακίου Ἀγγέλου, αὐτοκράτορος· παρὰ Σγούτα κεφάλ. β'].
 Ἰωάννου, πατριάρχου Ἀντιοχείας· ιε'.
 Ἰωάννου, Δαμασκηνοῦ· σκς'.
 Ἰωάννου, Ζωναρά· ιγ', ις', λγ', ξ', σκ', σμα'.
 Ἰωάννου, πατριάρχου Κ/πόλεως, τοῦ Νηστευτοῦ [πλειστάκις].
 Ἰωάννου, πατριάρχου Κ/πόλεως, τοῦ Χρυσοστόμου· λ', λα', λθ'.
 Ἰωάσαφ, πατριάρχου Κ/πόλεως· σση'.
 Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου καὶ Βασιλείου, αὐτοκρατόρων [πλειστάκις].
 Λέοντος, αὐτοκράτορος, τοῦ Σοφοῦ· ρκξ', ρλς', ρμξ', ροδ', ρπδ'.
 Λέοντος, πατριάρχου Κ/πόλεως· ρλε'. — τοῦ Στυπῆ αὐτόθι.
 Λουκά, πατριάρχου Κ/πόλεως· ις', ρλα', σκα'.
 Μακαρίου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· σλα'.
 Μαλαξοῦ, Νικολάου, πρωτοπαπᾶ Ναυπλίου· σοβ'.
 Μανουήλ, μεγάλου ρήτορος τῆς Μ. Ἐκκλησίας· β'.
 Μανουήλ, αὐτοκράτ., τοῦ Πορφυρογεννήτου· ρλα'.
 Μανουήλ, τοῦ Ξανθινοῦ, μεγάλου χαρτοφύλακος· ρμε'.
 Μαξίμου, τοῦ Ὁμολογητοῦ· τιδ'.
 Μάρκου, ἱερομονάχου· σμξ'.
 Μάρκου, πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· ξβ'.
 Μελετίου, μοναχοῦ· σκε'.
 Μιχαήλ, τοῦ Χούμνου, ἐπισκόπου Θεσ νίκης· ρλδ'.
 Μιχαήλ, πατριάρχου Κ/πόλεως· λη', ρλε'.
 Νικηφόρου, πατριάρχου Κ/πόλεως, τοῦ Ξανθοπούλου· μγ', ιζ', ρ', ρθ', ρνβ', ρπβ', σιθ', σμξ', σιδ'.
 Νικήτα, ἐπισκόπου Ἡρακλείας· νδ', ρκε', ρογ'.
 Νικολάου, πατριάρχου Κ/πόλεως· ρλγ', ρμθ'.
 Ξιφιλίνου = Γεωργίου.
 Ξανθοπούλου· σλγ'.
 Πατερικοῦ, βιβλίου· λθ', ρις', ρξ', σπ', σπδ'.
 Πατρικίου· ρξ'.
 Σάββα, τοῦ ἡγιασμένου· σμξ'.
 Συμεών, τοῦ θαυμαστοῦ ὄρους· σμε'.
 Συμεών, ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης [πλειστάκις].
 Συνόδων οἰκουμενικῶν [ὁμοίως].
 Τιμοθέου, πατριάρχου Κ/πόλεως· ργ', ρδ', σμς'.
 Φιλοθέου, σμδ'.
 Φωτίου, ι.

Β'

(Διτηρήθη ἡ τοῦ χειρογράφου ὀρθογραφία).

Πίναξ δὲν Θεῷ ἀγίῳ τοῦ παρόντος νομοκρίτου· μάλιστα
καὶ μεγίστων :

	Χειρόγρ. Ε. Φ. Σ.	Ἐκδοσις Σγούρα	Ἐκδοσις Lingenthal
Ὅτι ἡ ἀγία τριάς ἐναι εἰς τρεῖς χαρακτηῖρας· πλὴν δὲ ἓνας Θεός· ἀλλ' οὐχὶ τρεῖς· οὐδὲ διαμερισμένη ἀπ' ἀλλήλων.— Θεολογία πολλῶν διδασκάλων	α'		
Περὶ ἡμῶν τῶν χριστιανῶν ὅταν προσκυνοῦμεν πῶς ἔχωμεν χρέος νὰ κάμνωμεν τὸν σταυρὸν μας· καὶ τί δηλοῖ ὁ σταυρὸς ὅπου κάμνομεν εἰς τὸ σῶμα ἡμῶν. — Μανουὴλ τοῦ μεγάλου ρήτορος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας	β'		
Περὶ κριτοῦ τί νὰ εἰκονίζῃ νὰ ἔχει.— Ματθαίου	γ'	α'	β'
Περὶ δικαιοσύνης, καὶ περὶ τοῦ ποιεῖν δικαιοσύνην ὁ κριτής	δ'	β'	γ'
Περὶ νόμου καὶ τί ἐστὶ νόμος.— Ματθαίου	ε'	γ'	δ'
Περὶ συνηθείας ὅπου νὰ ἐναι εἰς Κάστρον.— Ματθαίου	ς'	δ'	ε',ς'
Περὶ τῆς κωνσταντινουπόλεως πῶς ἐκαλεῖτο τὸ πρῶτον· καὶ τὴν σήμερον διατὶ λέγεται Κωνσταντινούπολις	ζ'		η'
Πότε ἐδόθη τοῦ πατριάρχου νὰ χειροτονεῖ τοὺς μητροπολίτας	η'	ε'	θ'
Διὰ ποίαν αἰτίαν χειροτονεῖ ὁ Ἡρακλείας τὸν πατριάρχην, καὶ οὐχὶ ἄλλος	θ'	ς'	ια'
Περὶ ἐκείνου ὅπου θέλῃ νὰ γένῃ ἀρχιερεὺς, ἱερεὺς, ἢ διάκων καὶ κατηγορηθῇ	ι'	ζ'	ιε'
Εὰν λάβῃ τινὰς ἀρχιερωσύνην ἢ ἱερωσύνην, ἢ ἄλλον ἐκκλησιαστικὸν χάρισμα, ἢ με φλουρία· ἢ παρακάλεσιν ἀρχόντων, ἢ δυνασαστρία	ια'	η'	ιζ'
Περὶ ἱερωμένων ἐὰν πορνεύσουν, ἢ κλεψουν ἢ κάμουν ὄρκον ψέματα	ιβ'	θ'	κ'
Περὶ ἱερέων καὶ διακόνων· ὅτι νὰ μηδὲν κάμνουν κανένα ἐκκλησιαστικὸν χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν	ιγ'		κε'
Ὅτι οὐδένας τῶν ἱερωμένων ὅπου δὲν ἔχει γυναῖκα νὰ μηδὲν κατοικεῖ μετὰ ἄλλης· καὶ ἐὰν λεγθῇ ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως καὶ δὲν τὴν ἐδιώξῃ κα(τόπιν;)	ιδ'	ιδ'	λ'
Περὶ κατηγορίας ἐπισκόπων καὶ κληρικῶν καὶ ποίους ἀνθρώπους δέχονται εἰς κατηγορίαν καὶ ποίους δὲν δέχονται	ις'	ιε'	λα'
Ὅτι οἱ κατηγοροῦντες τὸν ἀρχιερέα νὰ ἦναι ἀνεπίληπτοι	ις'	ις'	λβ'
Ὅτι πόσοι ἀρχιερεῖς θέλουν νὰ εἶναι ὅταν κρίνουν ἀρχιερέα καὶ πόσοι εἰς ἱερέα, καὶ πόσοι εἰς διάκονα	ις'	ις'	λγ'
Περὶ ἀρχιερέος ὅπου νὰ ἐναι εἰς κατηγορίαν καὶ νὰ κρίνεται· καὶ ἀπστείλῃ ἢ σύνοδος· πρῶτον· δεύτερον· καὶ τρίτον μῦνυμα καὶ δὲν ὑπάγῃ νὰ ἀποκριθῇ	ιη'	ιη'	λδ'
Ὅτι ἐὰν εὐρίσκεται εἰς κατηγορίαν χωρὶς νὰ γένῃ κρίσις· τῶν ἀρχιερέων δὲν τὸν ἐβγάνουν ἐκ τοῦ θρόνου αὐτοῦ	ιθ'	ιθ'	λε'
Περὶ τοῦ κατηγοροῦντος ἐπίσκοπον εἰς πολλὰ ἐναντία· καὶ δὲν δυνηθῇ νὰ ἀποδείξῃ κανένα ἐξ αὐτά	κ'	κ'	λς'
Ὅτι εἰς κρίσιν νὰ μηδὲν φέρνῃ αἰρετικὸν μάρτυρα· οὐδὲ ἄπιστον· οὐδὲ ἓνα πιστόν· εἰ μὴ δύο καὶ τρεῖς ἀξιοπίστους· καὶ εἰς κατηγορίαν πέντε	κα'	κα'	λς'
Περὶ κατηγορῶν ὅτι νὰ μηδὲν φέρνουν μάρτυρας οἰκειακούς	κβ'	κβ'	λη'
Περὶ τοῦ ἔχοντος ὑπόθεσιν· νὰ μηδὲν φέρνῃ μάρτυρας συγγενεῖς του	κγ'	»	λθ'
Ὅτι ἀξιοπίστοι κάμνῃ χρεῖα νὰ εἶναι οἱ μάρτυρες· καὶ ποῖοι ἐμποδίζονται νὰ μηδὲν μαρτυροῦν· καὶ ποῖοι δὲν ἐμποδίζονται	κδ'	κγ'	μ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν ψευδομαρτυρήσῃ· Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως	κε'	κδ'	μα'
Περὶ ἱερέως ὅπου νὰ ἐναντιηθῇ τὴν ὑπογραφῇ του	κς'	»	»
Περὶ ἀρχιερέων ἐὰν ἐκάθηραν τιναν ἀρχιερέα, καὶ ἐγένετο δευτέρα κρίσις· καὶ φανῇ ἀναίτιος ὁ ἀρχιερεὺς ὅπου ἐκαθηρέθη	κς'	κθ'	μς'
Περὶ τῶν ἀναξίως εἰς ἀρχιερωσύνην ἐλθόντων	κη'		νγ'
Περὶ ἀναθέματος	κθ'	λβ'	νε'
Περὶ τοῦ ἀφορισθέντος δικαίως· ἢ ἀδίκως παρὰ τοῦ ἀρχιερέως νὰ μηδὲν καταφρονήσῃ τὸν ἀφορισμόν	λ'	λγ'	νς'
Περὶ ἱερωμένων, ἐὰν ἀφωρέσουν τινὰν χωρὶς (αἰτίαν)	λα'	λδ'	νς'
Περὶ τῶν συνευχομένων μετὰ τοῦ ἀφωρισμένου	λβ'	λε'	ργγ'
Περὶ ἀφωρισμένου πῶς γνωρίζεται μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ πόθεν ἀφωρίσθη	λγ'	λς'	ς'
Περὶ ἀφωρισμένων τοὺς ὁποίους ἀφωρίζουν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ μετὰ θάνατον εὐρίσκονται λελυμένα τὰ σώματα αὐτῶν	λδ'	λη'	ςγ'

Περὶ ἀποθαμένου ὁποῦ νὰ εὐρεθῇ ἀκέραιον τὸ κορμὴ καὶ τρίχα νὰ μὴδὲν . . .	λε'	λθ'	ξδ'
Περὶ ἀρχιερέως ὅτι νὰ ἔχει ἐξουσίαν εἰς πάντα τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα . .	λς'		κδ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν ἀργήσῃ αὐτὸν ὁ ἀρχιερεὺς αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς λειτουργήσῃ χωρὶς νὰ λάβῃ	λς'	μα'	ξς'
Περὶ ἱερέως ἐὰν στανικῶς κουρευθῇ ἢ μεγαλοσχημήσῃ ἢ κάμει παραί(τησιν). . .	λη'	μη'	οη'
Περὶ ἀρχιερέων ἢ ἄλλου ἐκ τῶν ἱερέων ὁποῦ νὰ συνέρχεται εἰς ἁμαρτήματα· καὶ ὁ λαὸς νὰ τὸν ἀποφεύγῃ ἐξ αὐτοῦ. Ματθαίου	λθ'	μθ'	οθ'
Περὶ ἐπισκόπου· ἢ πρεσβυτέρου· ἢ διακόνου ὁποῦ νὰ ἱεουργήσῃ, καὶ δὲν μετα- λάβῃ τῶν ἀχράντων μυστηρίων	μ'	νδ'	ι'
Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ λάβῃ ἱερωσύνη χωρὶς νὰ ἐπάρῃ γυναῖκα	μα'	νε'	ια'
Περὶ κοσμικοῦ ἱερέως ὅτι δὲν κάμνῃ καλόγηρον	μβ'	νς'	ιβ'
Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ ἔχει ἔχθραν καὶ λειτουργήσῃ	μγ'	νς'	ιγ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν ξεράσῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ λειτουργήσῃ	μδ'		ιδ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν λειτουργήσῃ χωρὶς ἀντιμινσίου	με'	νη'	ρκδ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν δὲν ψάλλει τὰς ὥρας αὐτοῦ καὶ λειτουργήσῃ	μς'	ξ'	ργ'
Περὶ ἱερέως καταδῶτου.	μς'	νθ'	ρβ'
Περὶ ἱερέως ὅτι δὲν κάμνῃ μόνος εὐχέλαιον.	μη'	ξ'	ρδ'
Περὶ τὸ ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἦνεσά σε Κύριε· καὶ ποῖται εἶναι αἱ ἐπτὰ αἰνέσεις . .	μθ'	ξε'	
Περὶ κοσμικοῦ ὁποῦ νὰ διακρίνεται νὰ μεταλάβῃ ὑπὸ ἱερέως κοσμικοῦ	ν'	ξς'	ρι
Περὶ παρθένου ἱερέως ἐὰν ὑπανδρευθῇ ὁμοίως πρεσβυτέρας ἐὰν χηρεύσῃ . . .	να'	ξς'	
Περὶ πρεσβυτέρου ἐὰν ὁμολογήσῃ θεληματικῶς τὸ ἁμάρτημα ὁποῦ ἔκαμε πρὶν νὰ χειροτονηθῇ	νβ'	ο'	ρις'
Περὶ διακόνου ἐὰν πορνεύσῃ.	νγ'	οα'	ριη'
Περὶ γυναικὸς ἐὰν κάμῃ παιδί καὶ καταβάλλῃ (Ling. διαβάλλει) ἱερέαν ὅτι μετ' αὐ- τοῦ ἔκαμε	νδ'	οβ'	ριθ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν μοιχεύεται ἡ γυναῖκα του· ἢ καὶ λαϊκοῦ καὶ θέλει νὰ ἱερωθῇ . .	νε'	οε'	ρκε'
Περὶ πρεσβυτέρας ἐὰν δυναστικῶς μολυνθῇ	νς'		ρκς'
Περὶ ἀρχιερέως, ἐὰν δεχθῇ ξένους ἱερεῖς χωρὶς συστατικὸν καὶ ἀπολιτικὸν γράμμα .	νς'	ος'	ρκζ'
Περὶ αἰχμαλώτου ἱερέως ἐὰν δέχεται χωρὶς συστατικὸν καὶ ἀπολιτικὸν	νη'		ρκθ'
Περὶ τῶν λαμβανόντων τόκους, ἢ ἱερωμένοι, ἢ καλόγεροι, ἢ καὶ λαϊκοί	νθ'	οζ'	ρλ'
Περὶ κληρικῶν ἐὼν σένουν ἐγγυηταὶ καθήρονται	ξ'	οη'	ρλα
Περὶ τῶν δαιμονιζομένων, ὅπως νὰ μὴδὲν γίνονται κληρικοί	ξα'	π'	ρλγ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν λούγεται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ	ξβ'	πδ'	ρλς'
Περὶ ἱερέως ἐὰν ἀνοίξῃ ἢ μίτῃ αὐτοῦ· ἢ τὰ δόντια· ὅταν θέλει νὰ λειτουργήσῃ .	ξγ'	πε'	ρλη'
Ὅτι ἐὰν χειροτονεῖ ἐπίσκοπος· ἢ ἄλλος τοῦ ἱερατικοῦ ὁποῦ νὰ ἔχει βλάβη εἰς τὸ Περὶ ἀρχιερέως· ἢ τινος ἄλλου τῶν ἱερωμένων ὁποῦ ναφαντασθῇ τῇ ἡμέρᾳ ὁποῦ θέλει νὰ λειτουργήσῃ	ξδ'	πβ'	ρλε'
Περὶ ἱερέων ὅτι νὰ ἀπέχουν ἐκ τὰς γυναῖκας αὐτῶν ὅταν θέλουν νὰ λειτουργήσουν	ξε'	πς'	
Περὶ ἱερῶν σκευῶν, καὶ ἱεροσυλίας	ξς'	πζ'	ρλθ'
Περὶ ἱερέως ὁποῦ νὰ εἰπῇ ἀπὸ τὸν θυμὸν του ὅτι νὰ γένῃ ἀσεβής· ἢ ἄλλος κοσμι- κός, καὶ ἂν δύναται αὐτὸς ὁ ἱερεὺς νὰ ἱεουργεῖ	ξς'	πθ'	ρμβ'
Περὶ ἱερέως ἐὰν βλασφημήσῃ	ξη'	ιβ'	ρμς'
Περὶ ἀρχιερέως ἢ ἱερέως ἐὰν μεγαλοσχημήσῃ	ξθ'		ρμζ'
Περὶ ἱερωμένου ὅτι νὰ μὴδὲν ἐξαγορεύει χωρὶς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως· ἐξόχος ἀνέναι ἀνάγκης ἐξαγορεύει	ο'	μη'	οζ'
Ἐὰν ἀφιερῶσιν τινὰς εἰς ἐκκλησίαν, ἢ εἰς μοναστήριον πράγματα καὶ θέλει νὰ τὰ ἐπάρῃ ὀπίσω	οα'		
Ὅτι τὰ τῶν μοναστηρίων καὶ ἐκκλησιῶν δικαιώματα ἀπαρσάλευτα εἶναι	οβ'	ιζ'	
Περὶ στολῆς μοναχικῆς· καὶ τοῦ καμλανχίου, τί σημαίνουν	ογ'	·	
Περὶ ἀσθενοῦς ὁποῦ νὰ γίνῃ καλόγηρος εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ.	οδ'	ιθ'	τπς'
Περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ καλογήρου πῶς νὰ ἡμρασθῶν· ἢ ἐὰν δὲν ἔχει παῖδας· ἢ ἔχει	οε'	ρα'	
Περὶ πατρὸς ὅτι νὰ μὴδὲν ὑστερήσῃ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὸ μερτικόν του διατὶ ἐγίνῃ καλόγηρος.	ος'	ργ'	ρν'
Περὶ τοῦ μὴ θάπτειν τὰ κορμιά τῶν ἀποθαμένων ἀν(θρώπ)ων μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν	οζ'	·	ρνα'
Ὅτι νὰ μὴ βάλουν ζῶον μέσα εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ μείνῃ· εἰμὴ ἐξ ἀνάγκης . .	οη'	ρη'	ρνς'
Ὅτι τρώγουν καὶ πίνουν καὶ μένου μέσα εἰς τὰς ἐκκλησίας κατὰ ἀνάγκης . .	οθ'	ρί	ρνθ'
	π'	ρια'	ρξ'

Περὶ τοῦ πῶς δεῖ βαπτίζειν ὁ ἱερεὺς τὸ παιδίον	πα'	»	ρξα'
Περὶ νηπίων ἔαν ἔναι ἀμφιβολία εἰς αὐτὰ ὅτι ἐβαπτίσθησαν· ἢ ὄχι	πβ'	ριθ'	ροδ'
Ὅτι τὸ παιδίον ὅταν τὸ βαπτίζεις εἰς τὴν κολυμβήθραν νὰ εὐλέπη κατ' ἀνατολὰς	πγ'	ριγ'	ρξδ'
Περὶ τῆς θείας κολυμβήθρας καὶ ὅλα τοῦ παιδίου τί δηλοῦσι εἰς τὸ βάπτισμα ὅπου βαπτίζεται	πδ'		
Τί δηλοῖ ὅπου ἐκδύνουν τὸ παιδίον	πε'	ριδ'	ρξε'
Τί δηλοῖ τὸ στρέψιμον τὸ ποῦ γυρίζουν τὸ παιδίον δυσικά	πς'	ριε'	ρξε'
Περὶ τοῦ χρίσματος καὶ ἀλείμματος	πζ'	»	ρξζ'
Διατί βαπτίζομεθα εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Τριάδος	πη'	ρις'	ρξη'
Περὶ τὰ σταυρώματα τί δηλοῦσι	πθ'	ρις'	ρξθ'
Περὶ τῆς κουρᾶς τοῦ παιδίου	ι'	»	ρο'
Περὶ τὰ νέα φορέματα ὅπου φορένη τὸ παιδί μετὰ τὸ βάπτισμα	ια'	»	ροα'
Περὶ τῶν βαπτιζομένων, ὅτι νὰ χρειοῦν αὐτοὺς τὸ ἅγιον καὶ μέγα μῦρον	ιβ'	ριη'	ροβ'
Περὶ τῆς κολυμβήθρας τί εἰκονίζει	ιγ'	»	ρογ'
Περὶ παιδίου ἔαν εὐρίσκειται εἰς νὰ ἀποθάνῃ καὶ ὁ ἱερεὺς βαπτίσῃ αὐτὸ καὶ δὲν ἔφθασε νὰ εἰπῇ τοὺς ἀφορκισμοὺς οὐδὲ τὰς εὐχὰς	ιδ'	ρκ'	ροε'
Ὅτι εἰς πόσας ἡμέρας ναβαπτίζουν τὸ νήπιον	ιε'		
Περὶ ἱερέων τῶν βαπτιζόντων παιδί τῶν ἀγαρηνῶν, ἢ δεχθῶν αὐτοὺς διαναδόχους· ἢ λάβουν θυσία αἱρετικοῦ	ις'	ρκα'	ρος'
Ὅτι ἐξ ἀνάγκης βαπτίζει καὶ κοσμικός	ιζ'	ρκβ'	ροζ'
Περὶ τῶν τελευτώντων νηπίων τῶν χριστιανῶν τῶν ἀβαπτίστων ποῦ ἀπέρχονται	ιη'	»	ροη'
Περὶ ἱερέως ὅτι νὰ μὴδὲν βαπτίζει μέσα εἰς ὀσπήτιον	ιθ'	ρκς'	ροβ'
Περὶ παιδίου βρέφους ἂν ἀποθάνῃ ἀβάπτιστον ἀπὸ ἀμελείας τοῦ ἱερέως· ἢ τῶν γονέων	ρ'	»	ρογ'
Περὶ ἀσθενοῦς ἂν ἀποθάνῃ χωρὶς νὰ μεταδοθῇ, ἢ ἐξαμελείας αὐτοῦ, ἢ ἄλλοι	ρα'		
Περὶ τοῦ ἔχοντος ἔχθραν μετὰ τινος, νὰ μὴ δεχθῇς τὰ πρόσφορα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐκκλησίαν οὔτε νὰ τὸν ἐμεταλάβῃς	ρβ'	ρλς'	ροδ'
Περὶ τοῦ θέλοντος ὅτι νὰ μεταλάβῃ· ὅτι νὰ μὴδὲν συνενεργῇ μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ· καὶ ποῖας ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος νὰ φυλάσσει	ργ'	ρλζ'	
Ἐὰν ὄνειρασθῇ τινὰς λαϊκὸς τῇ ἡμέρᾳ ὅπου μεταλάβῃ	ρδ'	»	
Περὶ κοσμικοῦ ὅπου νὰ ξεράσῃ τῇ ἡμέρᾳ ὅπου μεταλάβῃ	ρε'	»	
Περὶ ἱερέως ὅπου νὰ λειτουργῇ, καὶ χυθῶν τὰ ἅγια	ρς'	ρλγ'	ρια'
Περὶ τῶν ἀφανισθέντων τιμίων δώρων, μὴ δυναμένων φαγοθῆναι	ρζ'	ρλδ'	ριβ'
Περὶ ἱερέως ὅτι νὰ ἔχῃ χονευτήριον εἰς τὸ βῆμα	ρη'	»	ριγ'
Περὶ λαϊκῶν ἵνα μὴ εἰσέρχονται εἰς τὸ βῆμα	ρθ'	»	
Περὶ ἱερέως ἔαν λειτουργήσῃ καὶ πῆσῃ ὁ ἀστήρ	ρι'	ρλγ'	ριε'
Περὶ τὸ τί εἶναι αἱ μερίδαι καὶ ἔαν ἔναι εὐλογον νὰ προσφέρονται διὰ γυναῖκες ὅπου νὰ ἔχουν ἄνδρας, ἢ αἱρετικούς· ἢ ἀσεβεῖς	ρια'	ρλ'	ρις'
Περὶ τοῦ ἀντιδώρου διατί νὰ λαμβάνωσιν αὐτὸ οἱ χριστιανοί, καὶ περὶ τῆς ἡμέρας ὅπου εὐρίσκειται σαρκικῶς μετὰ τῶν γυναικῶν αὐτῶν· ἔαν ἐπέρουν ἀντίδωρον· ἢ ἀσπάζονται τὰς ἁγίας εἰκόνας	ριβ'	ρλε'	τιδ'
Περὶ λαϊκῶν ὅπου δὲν καρτεροῦν ἕως τέλους νὰ τελειωθῇ ἡ ἀκολουθία	ριγ'	»	
Περὶ τῶν θεῶν λειτουργειῶν ὅτι οὐ μόνον εἰς τοὺς ἀποθαμένους εἶναι ὠφέλεια καὶ ἄφεσις ἀμαρτιῶν· ἀμὴ καὶ εἰς τοὺς ζωντανούς	ριδ'	ρκη'	ριε'
Περὶ τὰ σαραντάρια ὅπου δίδουν διὰ τοὺς ζωντανούς καὶ ἀποθαμένους ὅτι λυτρῶνουν τὴν ψυχὴν ἀπὸ τὴν κόλασιν	ριε'	ρκθ'	ρις'
Ἀκούσατε καὶ διὰ τὰ σαραντάρια ὅπου γίνονται διὰ τοὺς ἀποθαμένους	ρις'		
Περὶ τοῦ πατριάρχου ὅτε ἔναι εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ· εἰς τί ἔναι ὁ σκοπὸς καὶ ἡ φροντίδα	ρις'	ε'	ζ'
Ὅτι οἱ ἱερεῖς εἶναι εἰς τύπον τῶν ἐβδομήκοντα ἀποστόλων, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς εἰς τῶν ἱβ'	ριη'	ξγ'	ρζ'
Περὶ γυναικῶν μεμνηστευμένων ἐν ᾧ καὶ περὶ μνηστείας· καὶ ὅτι ἡ μνηστεία ἔναι μνήμη καὶ ἐπαγγελία τῶν μελλόντων γάμων	ριθ'	ρλη'	ρις'
Περὶ μνηστείας ὅτι νὰ ἔναι τὸ ἀρσενικὸν χρόνων ἱδ' καὶ τὸ θηλυκὸν ἱβ'	ρκ'	ρλθ'	ρις'
Ὅτι μία γυναῖκα ἔλαβεν εὐχὴν μνηστείας, μετὰ τινος Ἰωάννου καὶ ἐζήτησεν διὰ τὸ εἶναι ἄνηβη, νὰ χωρισθῇ ἐξ αὐτοῦ, καὶ νὰ ἐπάρῃ τὸν δεῦτερον ἐξάδελφον	ρκα'	ρμα'	ριη'
Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἱερωθῇ· καὶ ἀποθάνῃ ἢ μνησθῇ αὐτοῦ· καὶ ἔαν ἦτον ἡ μνηστεία ἀνυπόστατος, ἤγουν ἔξω τοῦ νόμου	ρκβ'	ρμβ'	ριθ'

Περὶ μνηστείας ὅπου νὰ δωθοῦν καὶ μετανοήσῃ τὸ ἓνα μέρος· καὶ ἐὰν τελευτήσῃ τινὰς ἐκ τούτων μνηστευσασμένων· ἢ γένῃ καλόγηρος	ρκγ'	ρμγ'	σ'
Περὶ φιλήματος μνηστήρων	ρκδ'	»	σα'
Ὅτι ἐὰν γίνεταί ἐὺχὴν μνηστείας πρὶν νὰ ἔλθῃ τὸ ἀνδρόγυνον εἰς τὴν νόμιμον ἡλικίαν Ἐὰν ἐτέρῃ αὐτὸς τοῦ ἀδελφοῦ τὴν ἀραβωνιαστικὴν ἀναποθάνῃ	ρκε'	ρμδ'	
Ἀπὸ πόσας αἰτίας χωρίζουν τοὺς μεμνηστευμένους, ἡγουν τοὺς ἀραβωνιασμένους Διαιρέσεις συγγενείας	ρκς'	ρμ'	σβ'
Περὶ τῆς ἐξ αἵματος συγγενείας	ρκζ'	ρμε'	σδ'
Περὶ τοῦ ἐξ αἵματος ἐβδόμου βαθμοῦ ὅπως νὰ μὴδὲν γίνεταί	ρκθ'	»	»
Περὶ τοῦ ἐξ ὀγδόου βαθμοῦ· καὶ εἰς πόσους βαθμοὺς γίνονται τὰ συνοικέσια· καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται	ρλα'	ρμη'	σε'
Περὶ τῶν ἐξ ἀγχιστείας· ἀγχιστεία λέγεται συγγένεια ἀπὸ συμπεθερίων	ρלב'	»	ςς'
Περὶ τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὅτι εἰς τρία λέγεται καὶ χωρίζει· καὶ ποῖοι γάμοι γίνον- ται· καὶ ποῖοι δὲν γίνονται	ρλγ'	ρμθ'	ςζ'
Περὶ τριγενείας	ρλδ'	ρν'	ση'
Περὶ υἱοθεσίας, ἡγουν, παιδί ξένον ὅπου πέρῃ τινὰς καὶ κάμνῃ το παιδί του μετὰ ἱερῶν εὐχῶν· καὶ εἰς πόσους βαθμοὺς ἐμποδίζεται καὶ εἰς πόσους δὲν ἐμπο- δίζεται εἰς ὑπανδρίαν	ρλε'	»	σθ'
Περὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος	ρλς'	ρνα'	σί
Περὶ δύο παιδίων ὅπου νὰ δεχθῇ τινὰς ἀπὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα ἐὰν ἔρχον εἰς γάμον Ὅτι ἡ συγγένεια τοῦ ἁγίου βαπτίσματος	ρλζ'	»	σια'
Περὶ ἐλευθερωμένου σκλάβου ὅτι δὲν ἐτέρῃ τὴν κυρά του	ρλη'	ρνβ'	
Περὶ ἐπιτρόπου ὅπου δὲν ἐτέρῃ τὴν ὀρφανήν	ρλθ'	»	
Περὶ ὑποχειρίων· ὅτι δὲν ἐτέρουν τὰς γυναῖκας τῶν ἀφεντῶν αὐτῶν	ρμ'	ρνγ'	
Περὶ σκηνικῶν, ὅτι δὲν ἐτέρουν συγγλητικῶν θυγατέρα	ρμα'	»	
Περὶ τοῦ πορνεύσαντος μετὰ τινος γυναικός, ὅτι τὴν μητρειάτης δὲν παίρνει	ρμβ'	»	
Ἰδοὺ καὶ τὰ τῶν γάμων σχέδια κτλ.	ρμγ'	»	
Περὶ πρώτου γάμου· καὶ τί ἐστὶ γάμος καὶ περὶ ἐνόμων γάμων	ρμδ'	ρνδ'	
Περὶ ψιλῶν συμφωνιῶν τῶν γενομένων εἰς γάμον, μὴ γενομένης ἱερολογίας	ρμε'	ρνε'	
Περὶ πῶς καλεῖται ὁ πρῶτος γάμος, ὁ δεῦτερος καὶ ὁ τρίτος	ρμς'	ρνς'	φογ'
Εἵδησις διαλαμβάνουσα τὸν τόμον τῆς ἐνώσεως περὶ τριγάμων ἐγένετο ἐν τῷ ἑξα- κιςχιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ ὀγδόῳ ἔτει	ρμζ'	ρνη'	φογ'
Περὶ διαφορᾶς παιδείων, ποῖα λέγονται γνήσια, ποῖα φυσικά, ποῖα νόθα, καὶ ποῖα σκότια. Μαθηαίου	ρμη'	ρνθ'	φοδ'
Περὶ παρανόμου γάμου καὶ τοῦ κανόνος αὐτοῦ	ρμθ'		φοε'
Περὶ τοῦ ἔχοντος παλακίδα. Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου	ρν'	ρξ'	φοζ'
Περὶ ἀδελφοποιίας, ὅπως νὰ μὴδὲν γίνεταί	ρνα'	ρξα'	φοη'
Περὶ τοῦ χωρισθέντος τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐξ αἰτίας ἄλλης γυναικός	ρνβ'	»	φοθ'
Κατάκρισις ἐντεθήσα εἰς τοὺς χωρίζοντας τὰ ἀνδρόγυνα χωρὶς αἰτίας εὐλόγους	ρνγ'	ρξβ'	
Ὅτι ὁ ἀνὴρ πέμπει ρεπούδιον τῇ γυναικί, καὶ τὴν προῖκαν τῆς κερδαίνει διὰ τὰς κάτωθεν αἰτίας	ρνδ'	ρπς'	σλδ'
Περὶ λύσεως γάμου καὶ αἱ αἰτίαι τῆς γυναικός	ρνς'	ρξγ'	
Αἱ αἰτίαι τοῦ ἀνδρὸς ὅπουτον ἔχωρίζεται ἢ γυναῖκα του· καὶ ἐτέρῃ τὴν προῖκαν αὐτῆς, καὶ τὰ δωρήματα ὅπου τῆς ἔδωκε εἰς τοὺς γάμους	ρνζ'	ρξδ'	σκ'
Λύσις γάμου ἀζημίῳ ὅταν ὁ ἀνδρὸς δὲν εὐρεθῇ σαρκικῶς μετὰ τῆς γυναικός αὐτοῦ Λύσις γάμου ὅταν ὁ ἀνδρὸς δὲν εὐρῇ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ παρθένον	ρνη'	ρξε'	σκα'
Λύσις γάμου ὅταν θέλῃ νὰ γένῃ τινὰς καλόγερος	ρνθ'	ρξς'	σκβ'
Περὶ γυναικός ἐὰν δῆρῃ τὸν ἀνδρα αὐτῆς	ρξ'	ρξζ'	σκγ'
Περὶ ἀνδρὸς ἐὰν ληστεύῃ ἢ κλέψῃ ἀπὸ ἐκκλησίαν χωρίζεται αὐτὸν ἢ γυναῖκα του	ρξα'	ρξη'	
Περὶ αἰχμαλώτου, ἢ ἀνδρὸς, ἢ γυναικός ὅτι χωρίζεται	ρξβ'	ρξθ'	σκδ'
Περὶ λωβοῦ, ἢ ἀνδρὸς, ἢ γυναικός ὅτι χωρίζεται	ρξγ'	ρο'	σκε'
Περὶ συγγενείας τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ὅτι χωρίζεται	ρξδ'	ροα'	σκς'
Περὶ συγγενείας τῆς υἱοθεσίας ὅτι χωρίζεται	ρξε'	ροδ'	
Περὶ τετραγαμίας ὅτι νὰ χωρίζεται	ρξς'	ροε'	
Περὶ ἀνήβου γάμου ὅτι νὰ χωρίζεται	ρξζ'	ρος'	σλγ'
Περὶ ἀνδρογύνου ὅπου νὰ εἶναι τὸ ἓνα πρόσωπον αἰρετικόν, νὰ χωρίζεται	ρξη'	ροη'	
Περὶ ἀνδρὸς ὅπου νὰ ἔχῃ γυναῖκα δαιμονισμένη, καὶ θέλῃ νὰ τὴν ἐχωρί(σῃ)	ρξθ'	ροθ'	
	ρο'	ρπα'	
	ροα'	ρπβ'	σλα

Περὶ τοῦ πάθους τῶν σεληνιαζομένων ὅτι ὑπὸ τοῦ δαίμονος ἔρχεται καὶ ἐξ αὐτοῦ πάσχουν· καὶ πῶς κρίνεται σήμερον εἰς Μεγάλη Ἑκκλησία)	ροβ'	ρπγ'	σλβ'
Ἐὰν μισεύσῃ τινὰς ἄν(θρωπ)ος καὶ ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ ἐκεῖ νὰ λάβῃ παλακίδα	ρογ'	ρπδ'	σκθ'
Περὶ γυναικὸς ὅπου νὰ μισεύσῃ ὁ ἄνδρας τῆς, ἢ γένῃ σκλάβος, ἢ ὑπάγῃ εἰς ἐστρατεία καὶ γένῃ ἀφανεῖς, καὶ αὐτὴ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ	ροδ'	ρπε'	σκζ'
Περὶ τοῦ συνευρεθέντος μετὰ τῆς πενθερᾶς αὐτοῦ	ροε'	ρπζ'	
Περὶ μοιχείας, ἀποστόλων	ρος'	ρπη'	
Περὶ ἀνδρὸς ἐὰν σκοτώσῃ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ	ροζ'	ρπθ'	φιγ'
Περὶ ἀνδρὸς, ἢ γυναικὸς ἐὰν φονεύσῃ τὸ κορμὴν τοῦ θεληματικῶς	ρεη'	ρζ'	
Περὶ πόσα θανάσιμα ἁμαρτήματα εἶναι	ροθ'	ρι'	
Περὶ γυναικὸς παρθένου ἐὰν βιάσῃ καὶ φθείρῃ αὐτὴν τινὰς ἄν(θρωπ)ος	ρπ'	ρια'	
Περὶ παιδοφθορίας θηλυκοῦ	ρπα'	ριβ'	
Περὶ καλογραιᾶς ἐὰν δυναστευθῇ, ἢ κοπέλα παρὰ τοῦ αὐθεντότης	ρπβ'	ριγ'	υξδ'
Περὶ γυναικὸς ὅπου ναχηρεύσῃ καὶ θέλει νὰ ὑπανδρευθῇ τῷ χρόνῳ ἐκείνῳ	ρπγ'	σλε'	ριδ'
Περὶ γυναικὸς ὅπου ναχηρεύσῃ καὶ ὑπανδρευθῇ ὅτι δὲν ἐπέρνη ἐκ τῶν πραγμά- των τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς, εἰμὴ ἐκ τῶν παιδίων ἀναποθάνουν	ρπδ'	ριε'	σλζ'
Περὶ γυναικὸς ὅπου ναχηρεύσῃ καὶ δὲν ὑπανδρευθῇ, τί ἐπέρνη ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ ἀνδρὸς τῆς· ὁμοίως καὶ ὁ ἄνδρας ἂν δὲν ὑπανδρευθῇ	ρπε'	ριζ'	σλζ'
Περὶ προικὸς τετιμημένης καὶ ἀδιατιμῆτου	ρπς'	ριη'	σλη'
Ὅτι ἡ γυναῖκα προτιμᾶται παντὸς δανηστοῦ	ρπζ'	ριθ'	σλθ'
Περὶ ἀνδρὸς ὅπου νὰ κάμῃ ἔξοδον εἰς τὴν ἀσθένειαν αὐτῆς γυναικὸς καὶ εἰς τὸν θάνατον	ρπη'	σ'	σμ'
Περὶ προτιμήσεως προικὸς πρώτης καὶ δευτέρας	ρπθ'	σα'	σμα'
Περὶ ἐξωπροίκων· Κωνσταντίνου Λέοντος καὶ Βασιλείου	ρι'		
Περὶ συμφώνου ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς	ρια'	σβ'	σμβ'
Περὶ δωρεῶν μετὰ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς	ριβ'		
Περὶ προγαμιαίων δωρεῶν	ριγ'	σγ'	σμγ'
Περὶ δωρεῶν καὶ χαλασμὸς δωρεᾶς	ριδ'	σδ'	σμδ'
Περὶ γυναικὸς ἐὰν σέβῃ ἐγγυῆτρια	ριε'		
Περὶ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἐὰν χηρεύσουν, καὶ ἀφήσουν παιδί καὶ μετὰ ταῦτα ἀποθάνῃ καὶ τὸ παιδί, ἢ καὶ ἐὰν δὲν κάμουν, καὶ ἀποθάνῃ ὁ ἄνδρας· ἢ ἡ γυ- ναῖκα χωρὶς παιδί, πῶς νὰ ἡμιρασθοῦν ταροῦχα αὐτῶν	ριζ'	σε'	σμε'
Περὶ προτιμήσεως κληρονομίας	ριζ'	σε'	σμε'
Περὶ πάππου ἀνάποθάνῃ καὶ ἀφήσῃ υἱὸν καὶ ἐγγόνους πῶς κληρονομοῦν	ριη'		
Περὶ ἐκείνου ὅπου νὰ ἀποθάνῃ χωρὶς διαθήκη· ἢ ἄνδρας, ἢ γυναῖκα, καὶ δὲν ἔχει παιδιά μόνον γοιεῖς, καὶ ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς· ποῖοι κληρονομοῦν	ριθ'	σζ'	σμιζ'
Περὶ τοῦ ἀποθανόντος ὅπου νὰ ἔχει ἀδελφὸν ἀπὸ δύο μ(ητέ)ρες καὶ ἀνεψιούς τοῦ ἀδελθοῦ τοῦ παιδία, ὅπου νὰ εἶναι μὲ τὸν π(ατέ)ρα τοὺς ἀπὸ ἓναν πατέρα, καὶ μίαν μητέρα, ποῖοι κληρονομοῦν αὐτόν	σ'	ση'	σμη'
Περὶ τοῦ ἀποθανόντος, ἐὰν δὲν ἔχει ἀδελφούς, ἢ ἀνεψιούς ποῖοι κληρονομοῦν	σα'	σθ'	
Περὶ κληρονομίας θετῶν υἱῶν καὶ φυσικῶν	σβ'		
Περὶ συνεισφορᾶς ἡγουν ἔδωκεν ὁ π(ατ)ὴρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ προῖκα καὶ ἔκαμεν νὰ μὴδὲν ἐπάρῃ πλέον ἀποταπράγματατου	σγ'	σι'	σμη'
Ἔτι περὶ συνεισφορᾶς υἱῶν, ἢ θυγατέρων ὅπου ἔλαβον ἐκ τῶν π(ατέ)ρα αὐτῶν, τὸ μερικὸν αὐτῶν, καὶ ἀποθανόντος αὐτοῦ πάλιν θέλουν νὰ ἐπάρουν	σδ'	σιβ'	σνα'
Περὶ ἐκείνου ὅπου θέλει νὰ λάβῃ κληρονομία, ἕως πόσους χρόνους νὰ ἀκούεται	σε'	σιγ'	σνβ'
Περὶ ἕως πόσους χρόνους ζητεῖτε τὸ χρέος	σε'		
Αἱ αἰτίαι ὅπου κάμνουν οἱ γονεῖς τὰ παιδία αὐτῶν ἀπόκληρα ἀπὸ τὰ	σε'	σις'	σνγ'
Περὶ υἱοῦ ἐὰν ὑπανδρευθῇ χωρὶς τὴν βολὴν τῆς π(ατ)ρ(ό)ς του	ση'		
Περὶ διαθήκης καὶ εἰς πόσους χρόνους ἔχει ἀδειαν τὸ ἀρσενικὸν καὶ τὸ θηλυκὸν νὰ κάμουν διαθήκην, καὶ		σιζ'	σνδ'
Περὶ ἀδελφῶν ἐὰν ἔχουν ταροῦχα αὐτῶν ἀμοίραστα	σθ'		σνε'
Περὶ διαθήκης ὑπεξουσίαν Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Βασιλέων	σί'	σιη'	σνζ'
Περὶ λεγάτου, τοῦ Ἀρμενοπούλου	σια'		σνη'
Περὶ ἐπιτρόπου, τοῦ Ἀρμενοπούλου	σιβ'	σιθ'	σνθ'
Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν ἀνέβων καὶ τῶν ἀφηλίκων	σιγ'		

Περὶ παρακαταθήκης	σιδ'	σκ'	σξ'
Περὶ συμφώνων τοῦ αὐτοῦ ἁρμενοπούλου	σιε'	σκα'	σξβ'
Περὶ ὄρκου Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου τῶν Βασιλέων	σις'	σκγ'	σξγ'
Περὶ πῶς νὰ δώσης τοῦ ἑβραίου ὄρκον νὰ κάμη	σιζ'		
Περὶ ἐκείνου ὁποῦ ἀγωγιάση ἄλογον καὶ τὸ φορτώσῃ βαρέα	σιη'	σκς'	σξς'
Περὶ ἀκαθάρτου ὁποῦ νὰ πέσῃ εἰς πηγάδι, ἢ εἰς ἄλλον ἀγγεῖον	σιθ'		
Περὶ τῆς νηστείας τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τεσσαρκοστῆς, καὶ πάσης τετραδος καὶ Γ'	σκ'		τιη'
Περὶ τῆς τοῦ αὐγούστου νηστείας τῆς κυρίας ἡμῶν τῆς ἀγίας Θεοτόκου	σκα'		
Περὶ τῶν τριῶν ἐορτῶν, τῆς ἀκαθίστου τῆς μεγάλης παρασκευῆς καὶ τῆς γονυ- κλισίας ὁποῖος ὑπάγῃ ἀπαρχῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν	σκβ'		
Περὶ τοῦ χριστιανοῦ καὶ τοῦ ἑβραίου πῶς ἤλθαν εἰς ὁμιλίαν περὶ τοῦ σταυροῦ	σκγ'		
Περὶ ἀγγέλων ἐὰν ἐβλέπουν τὸν Θεόν, καὶ πῶς νοοῦν τὸ θέλημα αὐτοῦ καὶ τὸ κάμνουν	σκδ'		
Περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων ὁποῦ ἐγίνῃ ὁ ἄνθρωπος	σκε'		σο'
Περὶ τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐν ποίῳ μέρει τοῦ σώματος εὐρίσκεται	σκς'		σοι'
Περὶ τοῦ τριμεροῦς τῆς ψυχῆς, Γρηγορίου νύσσης	σκζ'		
Περὶ τοῦ λογικοῦ	σκη'		
Περὶ ἐπιθυμητικοῦ	σκθ'		
Περὶ τοῦ θυμηκοῦ	σλ'		
Περὶ ψυχῆς ἀνθρώπου δικαίου ὅταν ἀποθάνῃ ποῦ ἡπηγένη	σλα'		
Περὶ τῶν ψυχῶν τῶν δικαίων καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ποῦ εὐρίσκονται τὴν σήμερον	σלב'	ρλβ'	ρπθ'
Περὶ ἐλεημοσύνας τί ἀγαθὰ λαμβάνουν ἐκεῖνοι ὁποῦ κάμνουν αὐτάς	σλγ'		
Περὶ φαλκιδίου	σλδ'	σιδ'	
Περὶ μισοτεχνίας, Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ	σλε'		
Περὶ κωδικέλου. Τοῦ Ἀρμενοπούλου	σλς'	σιζ'	σνς
Περὶ παιδων ἵνα τρέφωσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν	σλζ'	σκδ'	σξδ'
Περὶ τοῦ λαβόντος βοίδιον, εἰς ἐργασίαν καὶ ψοφήσῃ	σλη'		
Περὶ τοῦ λαβόντος ἀμπέλιον, ἢ χωράφιον μυσιακόν	σλθ'	σκς'	σξς'
Περὶ τοῦ τῆς ἡμέρας διαστήματος	σμ'	σκη'	
Περὶ τοῦ ποῖται ἡμέραι λέγονται καλάνδαι, νόναι καὶ εἰδοί	σμα'		
Περὶ τοῦ χρόνου πόσας ἐβδομάδας, καὶ ἡμέρας ἔχει	σμβ'		
Περὶ τῶν πέντε ἐβδομάδων τοῦ χρόνου εἰς τὰς ὁποίας γίνεται κατάλυσις βρωμά- των, ἡγουν τῶν φαίτων, καὶ ποῖσι εἶναι αὐταὶ	σμγ'		
Περὶ τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης τεσσαρακοστῆς, ὅτι δὲν γίνεται γάμος	σμδ'	ρνς'	
Περὶ μοναχῶν ὅτι νὰ νηστεύουν καὶ τὰς δευτέρας	σμε'		
Περὶ γοναϊκὸς ἐὰν γεννήσῃ τῇ μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ	σμς'		
Περὶ τοῦ εὐαγγελισμοῦ ἐὰν τύχῃ τῇ μεγάλῃ ἐβδομάδα, ἂν εἶναι καὶ τρώγουν ὀψά- ρια. Νικηφόρου Κωνσταντινουπόλεως	σμς'		
Περὶ τοῦ κατευθυνθήτο, ὅτι δὲν λέγεται τῇ ἡμέρᾳ τοῦ εὐαγγελισμοῦ	σμθ'		
Ὅτι ἀπὸ τῆς διακαινησίμου ἄχρι τῆς πεντηκοστῆς τετράδα καὶ Παρασκευῇ τρώ- γομεν ὀψάρια, καὶ ἔλαιον			
Περὶ τῆς νηστείας τῶν Χ(ριστο)υγενῶν, καὶ τῶν ἀγίων ἀποστόλων	σν'		τκα'
Περὶ τῆς ἀγίας Θεοτόκου πόσους χρόνους ἔζησεν ἐν τῷ κόσμῳ	σνα'		
Περὶ τῆς νηστείας τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ	σνβ'		
Περὶ πότε καὶ ποῦ καταλύεται ἡ νηστεία τῆς τετάρτης καὶ παρασκευῆς	σνγ'		
Πότε ὀφείλουσιν οἱ χριστιανοὶ μεταλαμβάνειν	σνδ'		
Περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν θείων διδασκάλων καὶ βασιλέων τῶν ἐν τῷ παρόντι βι- βλίῳ τοῦ βουλομένου ἰδεῖν αὐτά	σνε'		σος'
Περὶ τοῦ θείου Πάσχα ἕως πότε ἀναβαίνει καὶ καταβαίνει	σνς'	σκη'	σξη'
Περὶ τῆς νηστείας τῶν ἀγίων Ἀποστόλων πόσαι ἡμέραι εἶναι	σνζ'		σξθ'
Πόθεν εὐλέπομεν τινὲς δικαίους ἀνθρώπους καὶ κρίνονται ψυχομαχοῦντες πολλὰς ἡμέρας καὶ πολλοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰρηνικῶς καὶ ἀτα(ρά)χως ἐν τῷ ἅμα ἀποθαί- νουν. τοῦ ἀββᾶ Ἀναστασίου τοῦ ὁρους Σινᾶ	σνη'		σοδ'
Περὶ ὁραμάτων ποῖα εἶναι ἀληθινά, καὶ ποῖα δὲν εἶναι	σνθ'		σοε'
Περὶ πόσα ὄρη μέγала εἶναι καὶ ποῖα τὰ ὀνόματα αὐτῶν	σξ'		
Ὅτι ἐπτὰ ἡλικίας ἔχει ὁ ἄνθρωπος, καὶ ποῖαι εἶναι καὶ πῶς καλοῦνται	σξα'		
Ἐὰν τινὰς ληστής νὰ κάμη ἐκστὸν φρόνους καὶ νὰ τὸν ποιήσουν νὰ κόψουν τὴν κε- φαλὴν του· τί λέγομεν δι' αὐτοῦ τάχα νὰ ἐλευθερώθῃ;	σξβ'		

Διατί ὁ Θεὸς πλάσας τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς γῆς, οὐκ ἔπλασε καὶ τὴν γυναῖκα· ἀλλ' ἐκ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔκαμεν αὐτήν	σξγ'		
Περὶ πόσον ἦτον τὸ διάστημα τῆς Ἑρυθρᾶς θαλάσσης ὅταν ἐπέρασαν οἱ ἑβραῖοι	σξδ'		
Περὶ τοῦ διαβόλου εἶναι προγνώστης	σξε'		
Περὶ ποῖον λόγον ἀπὸ τὴν παλαιὰν καὶ νέαν διαθήκην φοβοῦνται οἱ δαίμονες	σξς'		
Περὶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν ποίῳ ἔτη, καὶ μηνί, καὶ ὥρᾳ ἐσταυρώθη	σξζ'	σοβ'	
Περὶ τῶν ἀρχιερατικῶν φορεμάτων ὅπου ἐνδύεται εἰς τὴν λειτουργίαν τί δηλοῦσιν ἓνα καὶ ἓνα	σξη'	με'	οβ'
Διατί λέγεται θεοφόρος ὁ ἀρχιερεὺς, καὶ τί δηλοῖ τὸ μανδῖον αὐτοῦ· τὰ πόματα, οἱ ποταμοὶ καὶ τὸ κατὰσιον	σξθ'	μς'	ογ'
Περὶ τί δηλοῖ ἡ κουρὰ ὅπου κουρεύεται ὁ ἀρχιερεὺς ἐπάνω εἰς τὴν κορυφήν	σο'	οδ'	
Περὶ τοῦ Ἰησοῦς Χριστοῦ ὄνομα ὅπου εἶναι σημειωμένον ἐν τῷ ἁγίῳ σώματι τοῦ ἀρχιερέως	σοα'	μς'	οε'
Περὶ τῶν θείων δακτύλων τῶν ἀρχιερατικῶν ὅπου εἶναι ἐνωμένοι ὅταν εὐλογεῖ τὸν φιλόχριστον λαὸν τοῦ Κυρίου	σοβ'		
Περὶ τί εἰκονίζει ὁ ἀρχιερεὺς ὅταν εὐλογεῖ μετὰς δύο αὐτοῦ χειρᾶς	σογ'	ος'	
Περὶ τῆς σφραγίδος τοῦ ἱερέως ὅπου ἔχει εἰς τὴν κορυφήν τί δηλοῖ	σοδ'	νγ'	
Περὶ τῆς ἱερατικῆς στολῆς τοῦ ἱερέως τί δηλοῖ	σοε'		
Περὶ ἑβραίου ὅπου νὰ βαπτισθῇ ὅτι γίνεται ἱερεὺς	σος'	ξθ'	
Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἱερωθῇ ὅτι νὰ ἐξετάζηται, καὶ εἰς ἡμέρας καὶ γράμματα	σοζ'		
Μέρος ἀπὸ ἐνὸς γράμματος	σοη'	ρνβ'	
Περὶ σκηνηκῶν ὅτι δὲν πέρνουν συγκλητικὸν θυγατέρα	σοθ'		
Περὶ ἁγίων εἰκόνων ὅπου νὰ εἶναι πολλὰ χαλασμέναις τί νὰ γένη εἰς αὐταῖς, ἐκ τοῦ Πατερικοῦ θαυμαστόν	σπ'		
Περὶ τοῦ λέγοντος ὅτι μετὰ τὸν θάνατον συγκόπεται τὸ ἀποθαμένον σῶμα καὶ πνίγει ἄνθρώπους· καὶ τοῦτο ἐβλέπουν ἐνοράματι, καὶ καίουν τὸ σῶμα ἐκείνῳ διὰ νὰ μὴν ἀπολέσῃ καὶ ἄλλους ἄνθρώπους	σπα'		
Περὶ ἐκκλησίας καὶ τί εἶναι ἡ ἐκκλησία· γερμανοῦ Κων.	σπβ'	ρς'	
Περὶ ὅτι κεκλεισμένοι εἶναι οἱ οὐρανοὶ τοῦ ἀνθρώπου ὅπουδὲν ἔχει βάπτισμα, καὶ ὡς ἂν βαπτισθῇ ἀνοίγονται	σπγ'	ρκγ'	
Περὶ ἐκείνου ὅπου ἔδραμεν ὀλοψύχως εἰς τὴν ἐξομολόγησιν πῶς ἐσυγχωρήθη παρὰ Θεοῦ· ἐκ τοῦ Πατερικοῦ ὥραϊον καὶ θαυμαστόν	σπδ'		
Περὶ τί δηλοῖ τῶν ἱερωμένων καὶ μοναχῶν ὅπου λέγουν μετάνοια	σπε'		
Ὅτι πρέπον εἶναι καὶ ἱερωμένοι καὶ λαϊκοὶ νὰ μετανοοῦν	σπς'		
Περὶ τοῦ μανασσῆ ὅτι διὰ νὰ μετανοήσῃ ἐξ ὅλης ψυχῆς ἐσυγχώρησεν αὐτὸν ὁ Θεός	σπζ'		
Περὶ πνευματικοῦ ὅπου νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ ἐξαγορεύοντος	σπη'		
Περὶ τῆς οἰκοδομῆς τῆς ἁγίας Σιών	σπθ'		
Πόσα τάγματα καὶ πόσαι οὐσίαι ἀγγέλων εἶναι	σι'		
Περὶ τῆς Κυριακῆς τῆς ἁγίας πεντήκοστῆς, ἵνα μὴν τρώγουν κρέας	σια'		
Ὅτι ὁ χρόνος εἰς τέσσαρα διαιρεῖται	σιβ'		
Περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος διατί ἦλθεν ὥρα τρίτη, καὶ διατί ὥσπερ γλῶσσαι καὶ ὥς πῦρ	σιγ'		
Περὶ τοῦ θαύματος τοῦ ἐν Κανᾷ γάμου τί ἐσιμείονεν	σιδ'		
Περὶ δένδρων εἰς φυτευθῶν εἰς τόπον ἀμοίραστον	σιε'		
Περὶ τοῦ ποιοῦντος ἔξοδον εἰς ξένον πράγμα	σις'		
Περὶ ὑδάτων κεφάλαιον	σιζ'		
Περὶ ποία ἁμαρτήματα ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην	σιη'	ξθ'	
Πότε ἀργοῦσι τὰ μνημόσυνα	σιθ'		
Παρέσεις πατρὸς πρὸς υἱόν	τ'		
Περὶ ποῦ ἐγράφησαν τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, καὶ τίνος ἀντίτυπα ἐγένοντο· Ματθαίου ᾧ εὐαγγέλιον	τα'		
Περὶ τῶν πατριαρχῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ πόσους χρόνους ἔζησεν καθένας εἰς τὸν θρόνον	τβ'		
Τὰ τῶν ἐκκλησιῶν ὁφφίκια, ἥτοι τῶν μητροπολιτῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων	τγ'		
Περὶ τοῦ πῶς γράφει τὴν μαρτυρίαν ὁ πνευματικὸς τοῦ μέλλοντος ἱερωθῆναι	τδ'	χογ'	
Περὶ τοῦ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς συστατικὸν γράμμα ἱερέως	τε'	χοδ'	
Περὶ τοῦ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς ἀπολυτικὸν γράμμα τοῦ θέλοντος ἀποδημῆσαι ἱερέως	τς'		

Περὶ τοῦ μεγάλου μηνύματος ὅπερ δίδωσι τῷ ὑποψηφίῳ, καὶ τὴν εὐχαριστείαν ἣν ποιεῖ αὐτός	τζ'	
Περὶ πῶς γράφωσι τὴν πράξιν τοῦ ἐπισκόπου	τη'	
Ἐνταλτήριον γράμμα ὅπερ γράφωσι οἱ ἀρχιερεῖς ὅταν ποιοῦν πνευματικόν	τθ'	χοβ'
Γράμμα συγχωρητικὸν ὅπερ γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς τῶν ἐξομολογουμένων	τι	
Περὶ πῶς ποιῶσιν οἱ ἀρχιερεῖς τῷ σταυροπηγίῳ	τια'	χος'
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς ἀντιμίσιον	τιβ'	χοζ'
Ὅπως γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς γράμμα εὐεργετικὸν ὅταν δίδωσι σταυρὸν ὀφφίκιον ἐπιγονάτιον	τιγ'	
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς τὰ γράμματα ἅπερ δίδωσι τῶν ἀπερχομένων εἰς ταξίδιον διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης ὅταν ὁ τόπος ἐκεῖνος ὑπὲρ ὑγιῆς, ἦταν	τιδ'	
Τὸ παρὸν γράμμα ἐστὶν τῶν ἀποδηματῶν διὰ θαλάσσης	τιε'	
Γράμμα ὅπερ γράφουν οἱ ἀρχιερεῖς περὶ ζητείας μοναστηρίου ὅπου νὰ εἶναι χαλασμένον καὶ θέλουν νὰ τὸ ἀνακαινίσουν	τις'	χοη'
Γράμμα ὅπερ γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς περὶ ζητείας αἰχμα(λώτου)	τιζ'	χοθ'
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς περὶ ζητείας ὅπου νὰ συκο(φαντηθῇ ἀδίκως)	τιη'	
Διαζύγιον ὅταν ὁ ἄνδρας κατηγορεῖ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ὅτι μοιχεύεται καὶ δὲν τῆς τὸ ἀποδείξει καὶ θέλῃ ἢ γυναῖκα ὅτι νὰ χωρισθῇ ἐξ αὐτοῦ	τιθ'	χπ'
Ἐτερον διαζύγιον ὅταν μοιχεύεται ἡ γυνὴ τοῦ ἀνδρός, καὶ τῆς τὸ ἀποδείξει	τκ'	χπα'
Ἐτερον διαζύγιον ὅταν ὁ ἄνδρας οὐ δύναται εὐρεθῆναι μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ	τκα'	χπβ'
Ἐτερον διαζύγιον ὅταν ὁ ἄνδρας μισέσῃ καὶ περάσουν χρόνοι πέντε καὶ δὲν μάθῃ ἢ γυναῖκα αὐτοῦ δι' αὐτὸν ὅτι ζῇ, καὶ θέλῃ νὰ ὑπανδρευθῇ	τκβ'	χπγ'
Ἐτερον διαζύγιον ὅταν δαιμονίζεται ὁ ἄνδρας ἢ ἡ γυναῖκα καὶ θέλῃ νὰ χωρισθῇ	τκγ'	χπδ'
Περὶ πῶς γράφεται τῆς νύμφης τὸ προικοσύμφωνον	τκδ'	
Περὶ τί δηλοῖ τοῦ πάπα ὄνομα	τκε'	
Περὶ τῆς μήτρας ὅπου φοροῦν οἱ ἀρχιερεῖς	τκς'	
Περὶ πῶς ἔκαμναν τὸ πολαιὸν καιρὸν τὸν βασιλέα	τκζ'	
Περὶ θανατικοῦ ὅπου νὰ εἶναι εἰς ἓνα τόπον καὶ ἂν δύναται νὰ γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν θάνατον ἂν εἶναι καὶ φύγῃ	τκη'	
Περὶ γονορροίας καὶ ὑγρότητος ἀνθρώπου καὶ εὐχὴ συγχωρητικὴ	τκθ'	
Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς πρώτης συνόδου	τλ'	χμς'
Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς δευτέρας	τλα'	
» » » » τρίτης	τלב'	
» » » » τετάρτης	τλγ'	
» » » » ε'	τλδ'	
Περὶ τῆς ἀγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἑκτῆς συνόδου	τλε'	
» » » » πενθέκτης	τλζ'	
» » » » ἑβδόμης	τλη'	
Τάξις πρωκαθεδρίας τῶν ὁσιωτάτων πατριαρχῶν	τλθ'	χν'
Ἡ γεγενεῖα διατύπωσης παρὰ τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Σοφοῦ ὅπως ἔχουσι τάξεις οἱ θρόνοι τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ὑποκοιμένων τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως	τμ'	
Αἱ ἀρχιεπισκοπαί	τμα'	
Περὶ ποῖοι ἀποτοὺς μητροπολίτας ἔχουν τὴν σήμερον ἐπισκόπους	τμβ'	χνα'
Περὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων ὅπου ἐτιμήθησαν κατὰ διαφόρους καιροὺς καὶ ἐγένοντο μητροπολίται καὶ περὶ τῶν ἐπισκόπων ὅπου ἐγιναν ἀρχιεπίσκοποι	τμγ'	
Περὶ τῶν μητροπολιτῶν ποῖοι λέγονται ὑπέρτιμοι καὶ ἑξαρχοί, ποῖοι δὲ ὑπέρτιμοι μόνον	τμδ'	χνβ'
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ μητροπολίται τῷ κοινῷ δεσπότῃ τῷ οἰκουμενικῷ	τμε'	χνε'
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ μητροπολίται τῷ Ἀλεξανδρείας	τμς'	χνς'
» » » » Ἀντιοχείας	τμζ'	χνζ'
» » » » Ἱεροσολύμων	τμη'	χνη'
» » » » πρὸς τὸν Ἀχρειδῶν	τμθ'	χνθ'
» » γράφει μητροπολίτης πρὸς μητροπολίτην	τν'	χξ'
» » » » πρὸς ἀρχιεπίσκοπον	τνα'	χξα'
» » γράφωσιν οἱ μητροπολίται τοῖς ἐπισκόποις	τνβ'	χξβ'
» » γράφει ἐπίσκοπος πρὸς τὸν μητροπολίτην αὐτοῦ	τνγ'	χξγ'
» » » » ἐπίσκοπον	τνδ'	χξδ'
» » γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς τοῖς ἄρχουσιν τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας	τνε'	χξε'

Οὕτω μὲν οὖν γράφωσι τοῖς ἔξω κατακύκλοις ἡγουν τοῖς	τνι'	
Περὶ τοῦ Θεσσαλονίκης ὅτι ἀπὸ τοὺς μητροπολίτας αὐτὸς μόνος γράφεται	τνζ'	
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς εἰς τὸν κνέζην Σερβίας	τνη'	χξη'
» » » » » πρὸς τὴν Κνέζησαν	τνθ'	»
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς εἰς ζουπάνον	τξ'	χξθ'
Περὶ ποῖα πιτάκια ἐπιγράφωσι οἱ ἀρχιερεῖς καὶ πῶς ταῦτα ἐπιγράφωσι	τξα'	
Περὶ πῶς γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς πρὸς τοὺς κληρικοὺς αὐτῶν· καὶ πρὸς τοὺς πρῶ- τους τῶν κοσμικῶν, καὶ πρὸς ἅπαντα τὸν λαόν, ὅταν εὐρίσκωνται ἐν ἄλλῳ τόπῳ	τξβ'	
Περὶ πῶς γράφωσιν τοὺς κληρικοὺς τῶν ἀρχιερέων	τξγ'	
Περὶ ἱερέων, ἢ καὶ κοσμικῶν ὅπου θέλουν νὰ γράψουν γραφὰς εἰς μητροπολίτην .	τξδ'	
Περὶ πῶς γράφουν εἰς ἐπίσκοπον οἱ ἱερεῖς, ἢ καὶ κοσμικοί	τξε'	
» » » οἱ ἀρχιερεῖς πρὸς τὸν πρῶτον τοῦ ἁγίου ὄρους	τξς'	χξς'
» » γράφωσιν οἱ ἀρχιερεῖς εἰς ἡγούμενον, καὶ εἰς τοὺς γέροντας	τξζ'	χξζ'
» » » πρὸς ἄρχον μέγαν	τξη'	χο'
» » » εἰς χρήσιμον ἄνθρωπον	τξθ'	χοα'
» » » εἰς διδάσκαλον φιλόσοφον	το'	
» » » τὸν μπέην τῆς Μεγαλοβλαχίας	τοα'	
» » » » Μπογδανίας	τοβ'	
» » » δραγομάνον ὅπου νὰ εἶναι εἰς τὸν βασιλέα.	τογ'	
» » » μέγαν ἄρχοντα	τοδ'	
» » » ἱερομόναχον	τοε'	
» » » ἡγούμενον	τος'	
» » » ἱερέα	τοζ'	
» » » »	τοη'	
» » » ἱεροδιάκονον	τοθ'	
Τακτικὸν εἰς ἄρχοντα μέγαν	τπ'	
Ἄτερον	τπα'	
Εἰς ἄρχοντας γραφήν	τπβ'	
» » καὶ ἐγκάρδιον φίλον	τπγ'	
(Λεῖπει ἐν φύλλον 166)		
Εἰς τὸν οἰκεῖον γεννήτορα πῶς δεῖ ἕκαστος γράφειν	τπς'	
» ἀδελφὸν ὁμομήτριον καὶ ὁμοπάτριον	τπζ'	
» ἀδελφὴν θήλειαν	τπη'	
Περὶ βιβλίων τῶν μὴ ἀναγινωσκομένων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ	τπθ'	τι'
[Οἱ οἰκοδομηταί . . ἂν βάλλωσιν ἄνθρωπον στοιχεῖον . . .]	τι'	χιγ'
[Οἱ ἀποστεροῦντες μισθὸν μισθωτοῦ . .]	τια'	χιε'
[Εἴ τις κρύπτει ἀπὸ τὸ δέκατον].	τιβ'	
[Οἱ κλέπτοντες τοὺς ἄλωνα . .]	τιγ'	
Λύσις ἀφωρις μου. Εὐχὴ λεγομένη ὑπὸ ἀρχιερέως	τιδ'	μ' ξε'
Περὶ γυναικὸς ἢ καὶ ἀνδρὸς ὅπου νὰ ποιοῦν ἄσκησιν	τιε'	
[Ἐὰν γυναῖκα ἐξ ἀμελείας ἐπικαυτηράισι . .] τὸ νήπιον αὐτῆς καὶ τελευτήσῃ . .	[τις']	χιμ'
[Ὁ ποδένων ἀνδρόγυνα . .] (= ὅπου δένων)	[τιζ']	χιβ'

Γ'

Τὰ τοῦ χειρογράφου Δ. Σγούτα κεφάλαια, τὰ ἐλλείποντα ἐκ τοῦ χειρογρ. τοῦ Ἑλλ. Φιλ. Συλλόγου.

- ι' Περὶ ἱερωμένου ὅπου νὰ ἔχη γυναῖκα καὶ γέ-
νει ἀρχιερεὺς νὰ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς, καὶ
ἡ χειροτονία νὰ γίνεται μὲ τὸ θέλημα τῆς.
- ια' Περὶ ἐπισκόπου, καὶ τί λέγεται ἐπίσκοπος, καὶ
ὅτι νὰ ἔχη ἐξουσίαν εἰς ὅλα τὰ ἐκκλησια-
στικά πράγματα.
- ιβ' Περὶ ἀρχιερέως ὅπως νὰ μὴ δὲν κάμῃ χειροτο-
νίαν ἔξω ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς ἐπαρχίας αὐτοῦ,
οὐδὲ νὰ χειροτονήσῃ τινὰ ἀπὸ ξένην ἐνορίαν.
- ιγ' Περὶ ἀρχιερέως ἐὰν ἀφήσῃ τὸν θρόνον αὐτοῦ
ὑπάγῃ εἰς ἄλλον τόπον καὶ λείψῃ ἕξῃ μῆνες.

- κε' Περὶ ἱερέως ἢ ἱερέως ἀνέναι καὶ τὸν κατη-
γορήσουν.
- κς' Περὶ ἐπισκόπου ἢ ἄλλου ἱερωμένου ὅπου νὰ
τὸν ἐκαθήρουν καὶ λειτουργήσῃ.
- κζ' Ὅτι ἡ τοῦ Πατριάρχου ἀπόφασις δὲν κατα-
κρίνεται καὶ περὶ κριτηρίων βασιλικῶν.
- κη' Ὅτι ὁ καθηγηθεὶς ἀρχιερεὺς ἔχει ἄδειαν νὰ
μετακαλῇ δευτέραν σύνοδον νὰ μετακρίνε-
ται ἢ ὑπόθεσις τῆς κατηγορίας αὐτοῦ.
- λ' Περὶ μεταθέσεως ἀρχιερέων, καὶ περὶ παραι-
τήσεως, καὶ ὅτι δίδεται θρόνος ἀρχιερατι-
κὸς πρὸς ἄλλον ἀρχιερέα ἐξαρχικὸς πάρεξ
τοῦ ἱεροῦ συνθρόνου.
- λα' Περὶ ἐπισκόπων καὶ ἱερέων ἐὰν δὲν μνημο-
νεύουν τὸν μητροπολίτην αὐτῶν.

- λζ' Ὅτι οἱ ἱερεῖς νὰ μὴ δὲν ἀφορίζουν τινὰ χω-
ρίς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν.
- μβ' Περὶ κληρικῶν καὶ καλογήρων ἀνέναι καὶ
κάμουν συνωμοσίαν ἢ φατρίαν κατὰ τοῦ
ἀρχιερέως, καὶ περὶ παρασυναγωγῶν.
- μγ' Περὶ κληρικοῦ ἐὰν ὑβρίσῃ τὸν ἀρχιερέαν αὐ-
τοῦ, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ κοσμι-
κὸς ἐὰν ὑβρίσῃ ἱερέαν ἢ δήρην καὶ περὶ
τῶν καταλαλούντων τὸν ἀρχιερέαν αὐτῶν.
- μδ' Περὶ ἀρχιερέως ἀνέναι καὶ λειτουργεῖ μόνος του.
- ν' Περὶ τιμῆς ἱερέων.
- να' Περὶ διαθήκης ἀρχιερέων.
- νβ' Περὶ τῆς ἡλικίας τῶν χειροτονουμένων ἱε-
ρέων, καὶ ποῖα ἁμαρτήματα ἐμποδίζουν
τὴν ἱερωσύνην.
- ξα' Περὶ ἱερέως ἂν ἀποθάνῃ ἄτεκνος.
- ξβ' Περὶ ἱερέως ὅπως νὰ μὴ δὲν ἀνακρίνουν τὸν ἀρ-
χιερέα αὐτῶν, καὶ ἐὰν δὲν τὸν μνημονεύουν.
- ξδ' Περὶ ἱερωμένων καὶ καλογήρων νὰ μὴδὲν
μεταχειρίζονται φροντίδες κοσμικαῖς, οὐδὲ
νὰ ἱατρεύουν.
- ξη' Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ ἱερωθῇ καὶ ἐπάρῃ γυ-
ναῖκα ἢ χήρα ἢ δούλα ἢ κακοῦ βίου.
- ξθ' Περὶ τοῦ εὐρισκομένου εἰς ἁμαρτήματα ὅπου
νὰ ἐμποδίζουν τὴν ἱερωσύνην καὶ αὐτὸς
χειροτονηθῇ καὶ περὶ ἐβρσίου ὅπου νὰ βα-
πτισθῇ ὅτι γίνεται ἱερεὺς, καὶ περὶ τῶν
ἀναξίων ὅπου λειτουργοῦν.
- ογ' Ἐὰν τινὰς ἔλθῃ εἰς γάμον, καὶ λάβῃ ἱερωσύνην
καὶ ὁ γάμος νὰ εὐρεθῇ παράνομος, καὶ περὶ κο-
σμικοῦ κληρικοῦ ἐὰν ἔχῃ γυναῖκα παράνομον.
- οδ' Περὶ ἱερέως καθαιρεθέντος, ἐὰν λέγῃ τὸ Εὐ-
λογητὸς ὁ Θεός, καὶ περὶ τοῦ συνευξαμένου
μετὰ κληρικοῦ καθηρημένου.
- οθ' Περὶ κληρικῶν ἵνα μὴ δὲν ὑπηγένουν εἰς
κρασοπουλεῖον, οὐδὲ καπηλεῖον.
- πα' Ὅτι νὰ λαμβάνουν ἱερωσύνην καὶ ἐκεῖνοι ὅπου
δὲν εἶναι ἀπὸ γένους ἱερατικοῦ, καὶ ἐκεῖνοι
ὅπου γεννηθῶν ἀπὸ πόρνῃς γυναῖκας.
- πγ' Περὶ ἱερέως ἐὰν εὐλογήσῃ γάμον παράνομον.
- πη' Περὶ γυναικὸς ἐὰν ἀφήσῃ τὸν ἄνδρα αὐτῆς
ἢ ὁ ἄνδρας τὴν γυναῖκα διὰ τὸ βδελύττε-
σθαι τὸν γάμον.
- ιγ' Περὶ τοῦ κρίνεσθαι πάντας τοὺς κληρικοὺς
καὶ μοναχοὺς ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως.
- ιγ' Περὶ ἐπισκόπων καὶ τῶν ἄλλων τοῦ κλήρου
ὅπου νὰ παίζου χαρτία καὶ νὰ ἀρνηθῶν
τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ.
- ιγ' Περὶ κοσμικῶν ἀνθρώπων ἐν καιρῷ διωγμοῦ
ἐὰν πιασθῶν καὶ ἀσεβήσουν καὶ μετὰ
ταῦτα θέλουν νὰ ἱερωθῶν.
- ιδ' Περὶ κληρικοῦ ἢ κοσμικοῦ ἐὰν βαρῇσιν τι-
νος ἀνθρώπου καὶ ἀποθάνῃ, ἢ ἱερωμένος
ἐὰν δήρην τινά.
- ιδ' Περὶ τῶν λαμβανόντων δευτέραν χειροτονίαν,
καὶ ποῖοι μεταχειροτονοῦνται, καὶ ποῖοι με-
ταβαπτίζονται καὶ περὶ ἀρχιερέως ἐὰν κάμῃ
χειροτονίαν.
- ις' Περὶ τοῦ θέλοντος νὰ κτήσῃ μοναστήρι ἢ ἐκ-
κλησίαν ὅτι νὰ μὴ δὲν τὰ ὀρίξῃ, αὐδὲ χω-
ρίς θέλημα τοῦ ἀρχιερέως νὰ τὰ κάμῃ.
- ιη' Περὶ ἀνδρὸς ἢ γυναικὸς ὅπου θέλει νὰ ἔλθῃ
εἰς τὸ σχῆμα τῆς καλογερικῆς, ἕως πότε νὰ
νὰ δοκιμάζεται, καὶ χωρὶς ἀναδόχου νὰ μὴ
δὲν γίνεται.
- ρ' Περὶ μοναχῶν καὶ ἱερομονάχων ὅπου νὰ εὐ-
ρίσκονται καὶ κατοικοῦν εἰς τὸν κόσμον,
καὶ διὰ ποίας εὐγένουν ἀπὸ τὸ μοναστήρι.
- ρβ' Περὶ καλογήρου καὶ καλογριάς ἐὰν ἔλθωσιν
εἰς γάμον, ἢ μεγαλόσχημος ἢ μικρόσχημος
πορνεύσει, καλογραία ἐὰν εἶναι μαυλίστρια
ἢ κοσμική.
- ρδ' Περὶ ἱερωσύνης καὶ τοῦ σχήματος τῶν μονα-
χικῶν ποῖον εἶναι μεγαλύτερον.
- ρε' Περὶ καλογήρων καὶ καλογριάδων ἵνα μὴ γί-
νονται ἀνάδοχοι παιδίων, οὐδὲ ἱερομόναχος
στεφατῶν ἄνδρόγυνα.
- ρς' Ὅτι ἐπτὰ χαρίσματα εἶναι τὰ τοῦ ἁγίου πνεύ-
ματος, καὶ ἐπτὰ εἶναι τὰ μυστήρια τῆς ἐκ-
κλησίας, καὶ ἐπτὰ εἶναι αἱ μεγάλαι ἐορταὶ
καὶ ἐπὶ τὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα.
- ρθ' Ὅτι εἰς τὰς ἐκκλησίας συμπόσια δὲν γίνονται
οὐδὲ καπηλεῖα εἰς τοὺς ἱεροὺς περιβόλους.
- ριβ' Περὶ ἱερέων ὅτι βαπτίζουν εἰς τρεῖς πατέρας,
εἰς τρεῖς υἱοὺς καὶ εἰς τρεῖς παρακλήτους,
καὶ περὶ τῶν μὴ βαπτιζόντων εἰς τρεῖς κα-
ταδύσεις.
- ργγ' Ὅτι διπλοὺς εἶναι ὁ ἄνθρωπος καὶ ὅτι οἱ οὐ-
ρανοὶ εἶναι κεκλεισμένοι ἐκείνου ὅπου δὲν
εἶναι βαπτισμένος.
- ρχδ' Περὶ ἱερέως ἀνέναι καὶ βαπτίζει τὸ παιδίον
αὐτοῦ ὡς ἂν ἱερεὺς καὶ ἐὰν εὐλογῇ καὶ τὸν
γάμον τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
- ρχε' Περὶ ἱερέως ὅτι ἀφοῦ φάγῃ δὲν βαπτίζει, μό-
νον πρὶν τῆς θείας λειτουργίας, οὐδὲ τῇ
μεγάλῃ τεσσαρακοστῇ δὲν βαπτίζει.
- ρχς' Ἐρώτησις πρὸς τὸν Μέγαν Διονύσιον, περὶ
ποῖα ἁμαρτήματα συγχωροῦνται μετὰ τὸν
θάνατον, διὰ τῶν λειτουργιῶν καὶ τῶν εὐ-
χῶν καὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν ὅπου γίνονται
διὰ τοὺς ἀποθαμένους.
- ρλα' Διὰ τίνα αἰτίαν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνθρώπου
κάμουν αὐτοῦ μνημόσυνα, εἰς τὰς τρεῖς
ἡμέρας, εἰς τὰς ἐννέα καὶ εἰς τὰς σαράντα,
καὶ πότε ἐμποδίζονται νὰ μὴ δὲν γίνονται.
- ρμς' Περὶ τῶν βαθμῶν τοῦ γάμου, οἱ ὅποιοι δια-
λαμβάνουν εἰς πόσους βαθμοὺς γίνονται
τὰ συνοικέσια καὶ εἰς πόσους δὲν γίνονται.
- ροβ' Περὶ γυναικὸς ὅπου νὰ γένῃ σκλάβα καὶ τὴν
μῖαν νὰ μὴδὲν χωρίζεται ἐκ τοῦ ἀνδρὸς
αὐτῆς.
- ρογ' Περὶ ἀνδρὸς ὅπου νὰ διώξῃ τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ καὶ τὴν ἐμοιχεύσουν νὰ μὴδὲν τὴν
χωρίζεται.
- ρογ' Περὶ παρανόμου γάμου ὅτι χωρίζεται.
- ρπ' Περὶ ἀνδρὸς ὅπου συνευρίσκει μετὰ τῆς
γυναικὸς αὐτοῦ εἰς τὴν παραφύσιν, ὅτι χω-
ρίζεται καὶ περὶ τοῦ κανόνος αὐτοῦ.
- ρις' Περὶ γυναικὸς ὅπου νὰ ἔχῃ ροῦχα καὶ νὰ μὴ-
δὲν δεῖξῃ ποῦ τὰ ἡῶρε.
- σια' Περὶ παιδίων ποῖα λέγονται αὐτεξούσια καὶ
ποῖα ὑπεξούσια.
- σιε' Περὶ παιδίων ὅπως νὰ τιμοῦν τοὺς γονεῖς αὐτῶν.
- σκβ' Περὶ δύο συντρόφων ἐὰν ὁ ἓνας ἐκ τοὺς δύο ἐπά-
ρῃ σύντροφον χωρὶς τὴν βουλήν τοῦ ἄλλου.
- σκς' Περὶ γεωργοῦ ἐὰν ἐργάσῃ χωράφῃ χωρὶς θέλημα

Ναυπλιεύς

